

KURDÎ

NUŞTOXÎ

Prof. Dr. Kadri Yıldırım
Doç. Dr. Abdurrahman Adak
Yrd. Doç. Dr. Hayrullah Acar
Yrd. Doç. Dr. Tahirhan Aydın
Öğr. Gör. Mehmet Tayfun
Öğr. Gör. İbrahim Bingöl
Öğr. Gör. Ramazan Pertev
Öğr. Gör. Ramazan Çeçen
Öğr. Gör. Mikail Bülbül
Öğr. Gör. Zülküf Ergün

6

Zazakî

BİRİNCİ BASKI

Devlet Kitapları Döner Sermaye Müdürlüğü, Ankara 2016

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI:6249
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ: 664

16.06.Y.0002.4649

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

EDİTÖR

Prof. Dr. Kadri YILDIRIM

PROGRAM GELİŞTİRME

Yrd. Doç. Dr. M. Cevat YILDIRIM

Yrd. Doç. Dr. Akif AKTO

Yrd. Doç. Dr. Nurettin BELTEKİN

Öğr. Gör. Faysal ÖZDAŞ

Öğr. Gör. Ömer Murat ÖTER

REHBERLİK UZMANI

Öğr. Gör. Ramazan PERTEV

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman EKİNCİ

ISBN 978-975-11-4147-7

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 19.08.2016 gün ve 8900836 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 31.08.2016 gün ve 9237491 sayılı yazısı ile birinci defa 3.772 adet basılmıştır.

TEDEYÎ

Unîteya 1.

WENDEGEHÊ MI 09-24

Unîteya 2.

CUGEHÊ MI 25-38

Unîteya 3.

LEŞE Û WEŞÎ 39-52

Unîteya 4.

DEM SERRE Û SERRNAME 53-70

Unîteya 5.

ÇÎYÊ WERDIŞ Û ŞIMITIŞÎ YÊ MA 71-84

Unîteya 6.

TRAFÎK Û SEYAHET 85-98

Unîteya 7.

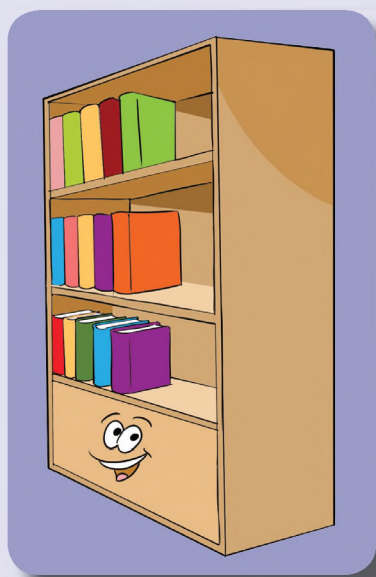
ÇALAKÎYÊ SERBESTÎ 99-104

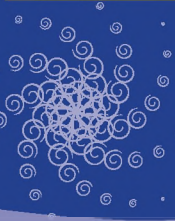
FERHENGEK 115

UNÎTEYA

1.

WENDEGEHÊ
MI

*Aqilî berdê sûke de rotê, her kes
şîyo hewna aqilî xo herînayo.*

Vateyê Verênan

BEŞÊ 1.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Qaydeyê wendegehî

Mamosta derheqê qaydeyanê wendegehî de wendekaran ra perseno û ê zî cewabê ey danê.

- Mamosta** : Gelo şima ra her yew şêno behsê qaydeyêkê wendegehî biko?
Serdar : Ez derse de bê destûrê mamostayî qisey nêkena.
Ehmed : Ez sinife de vaz nêdana.
Zeynebe : Ez sinifa xo qilêrin nêkena.
Roşna : Ez wextê xo de yêna wendegeh.
Roşan : Ez wextê xo de yêna derse.
Dilbere : Demo ke ez meseleyêk vînena, ez mamostayî haydar kena.
Zelale : Ez qirşûqalan nêrzena dorûverê xo.
Varan : Ez kel-melê embazanê xo bê destûr nêxebitnena.
Polat : Demo ke embazê mi qisey kenê ez goşdarîya înan kena.
Fatma : Demo ke mamosta derse dano ez qisaya ey nêbirnena.
Kerem : Ez kel-melê sinife bi baldarî xebitnena.
Bawer : Ez zî heme qaydeyanê wendegehî ana ca.

BEŞÊ 2.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî qayde û nameyan biresnîn yewbînî

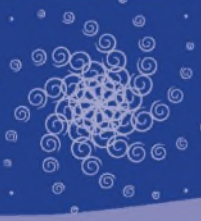
1. Bê destûrê mamostayî qisey nêkeno.	Zeynebe
2. Sinife de vaz nêdano.	Dilbere
3. Sinifa xo qilêrin nêkena.	Ehmed
4. Wextê xo de yêno derse.	Roşna
5. Eke meseleyêk bibo, mamostayî haydar kena.	Serdar
6. Wextê xo de yêno wendegêh.	Roşan

BEŞÊ 3.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

1. Demo ke mamosta derse dano, Varan qisaya ey birneno.	()
2. Demo ke embazê Polatî qisey kenê, o goşdarîya înan keno.	()
3. Bawer heme qaydeyanê sinife ano ca.	()
4. Zelale qirşûqalan erzena dorûverê xo.	()
5. Fatma kel-melê embazanê xo bê destûr nêxebitnena.	()
6. Kerem kel-melê sinife bi baldarî xebitneno.	()

BEŞÊ 4.
Demê nuştene

Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

1. vaz nêdana / de / Ez / sinife /

.....

2. sinifa / Ez / qilêrin /xo / nêkena

.....

3. yêna / derse / wextê / Ez / xo de

.....

4. wendegêh / de / Ez / yêna / wextê xo

.....

5. dorûverê / nêrzena / qirşûqalan / xo / Ez

.....

6. Ez / sinife / xebitnena / bi baldarî / kel-melê

.....

BEŞÊ 5.
Demê wendene û
nuştene

Cewabanê persanê cêrênan bi “eya” yan zî “ney” bidîn.

1. Gelo ti derse de bê destûrê mamostayî qisey kenî/a?

.....

2. Gelo ti qirşûqalan erzenî/a dorûverê xo?

.....

3. Gelo ti wextê xo de yêni/a wendegêh?

.....

4. Gelo ti sinifa xo qilêrin kenî/a?

.....

5. Gelo ti kel-melê sinife bi baldarî xebitnenî/a?

.....

6. Gelo ti kel-melê embazê xo bê destûr xebitnenî/a?

.....

BEŞÊ 6.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn.

1. Kam bê destûr kel-melê embazanê xo nêxebitneno?
a) Varan b) Roşna c) Zelale
2. Kam kel-melê sinife bi baldarî xebitneno?
a) Ehmed b) Roşan c) Kerem
3. Kam demo ke meseleyêk vînen, mamostayî haydar keno
a) Dilbere b) Roşna c) Serdar
4. Kam sinife de vaz nêdano?
a) Ehmed b) Polat c) Bawer
5. Demo ke mamosta derse dano kam/e qisaya ey nêbirneno/a?
a) Varan b) Fatma c) Roşna
6. Kam wextê xo de yêno derse?
a) Kerem b) Fatma c) Roşan

BEŞÊ 7.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Şima zî şeş qaydeyanê wendegêhî vajîn û binusîn.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

BEŞÊ 8.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

KEL-MELÊ SINIFE QISEY KENO

Ber: Merheba, ez ber a. Ez şîma ra wazena ke şîma mi hêdî bigîrîn.

Masa: Ez zî masa ya. Demo ke şîma mi xebitnenê, serê mi xêze mekîn. Çunke ez zaf xemgîn bena.

Qutîya çopî: Nameyê mi qutîya çopî ya. Eke şîma qirşûqalanê xo bierzîn zereyê mi, ez do keyfweş biba

Pencera: Nameyê mi zî pencera ya. Eke şîma mi pak bikîn, sinifa şîma do zêdetir roşn biba.

Texte: Nameyê mi texte yo. Ez seba nuştîşê şîma amade ya. Demo ke karê şîma qedîya, eke şîma mi pak bikîn, ez do keyfweş biba.

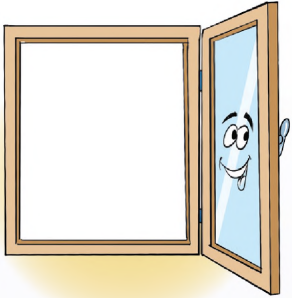
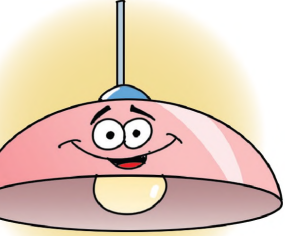
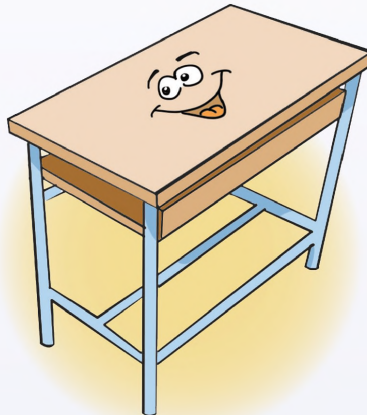
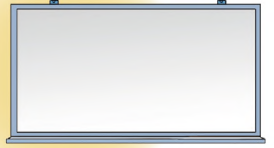
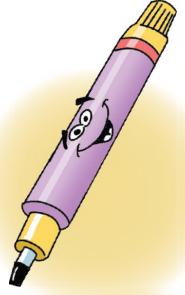
Lamba: Ez zî lamba ya. Ez sinife roşn kena. Demo ke ez lazim nêba, eke şîma mi hewn a bikîn ez do keyfweş biba

Ronişteke: Mi ra vanê ronîşteke. Eke şîma mi bişiknîn şîma do dersa xo lingan ser o goşdarî bikîn.

Pakker: Nameyê mi pakker o. Texte bi mi pak beno.

Qelesa texteyî: Ez qelem a. Ez nêba şîma nêşênê cumleyanê xo texteyî ser o binusî.

Refê kitaban: Şîma çiças biwazî ez do kitaban bidî şîma.

BEŞÊ 9.
Demê wendene

Kamcîn cumleya cêrêne, hetê kamcîn çiyê cêrênî ra ameya vatene?

- “Şima çiqas biwazî ez do kitaban bidî şima.”
a) Pencera b) Ronîşteke c) Refê kitaban
- “Eke şima qirşûqalanê xo bierzîn zereyê mi, ez do keyfweş biba.”
a) Qutîya çopî b) Lamba c) Pakker
- “Ez şima ra wazena ke şima mi hêdî bigîrîn.”
a) Qelema texteyî b) Ronîşteke c) Ber
- “Demo ke ez lazim nêba, eke şima mi hewn a bikîn ez do keyfweş biba.”
a) Pencera b) Lamba c) Texte
- “Texte bi mi mi pak beno.”
a) Pakker b) Masa c) Lamba
- “Eke şima mi bişiknîn şima do dersa xo lingan ser o goşdarî bikîn.”
a) Pencera b) Ronîşteke c) Qelema texteyî

BEŞÊ 10.
Demê nuştene

Goreyê resimanê cêrênan, nameyanê kel-melî vajîn û binusîn.

Q.....

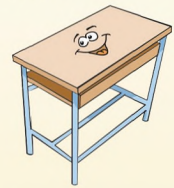
B.....

P.....

L.....

M.....

P.....

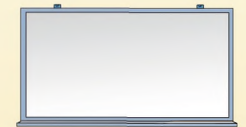
R.....

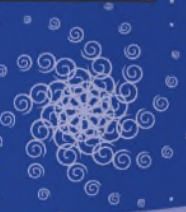
R.....

Q.....

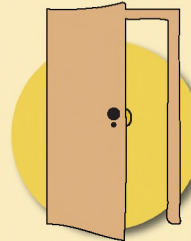
T.....

BEŞÊ 11.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Şima zî derheqê kel-melê cêrênî de cumleyêka newîye binusîn.

- Qeleta texteyî :
- Lamba :
- Qutîya çopî :
- Ber :
- Ronişteke :
- Pencera :

BEŞÊ 12.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Şima zî kel-melê wendegêhî ra nameyanê şeş çîyan vajîn û binusîn.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

BEŞÊ 13.
Demê wendene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera înan biresnîn yewbînî.

- Ber:** Ez şîma ra wazena ke *roşn kena.*
- Qutîya çopî:** Eke şîma qirşûqalanê xo bierzîn zereyê mi, *pak beno.*
- Texte:** Ez seba nuştîşê şîma *sinîfa şîma do zîyadetir roşn biba.*
- Pakker:** Texte bi mi *ez do keyfweş biba.*
- Lamba:** Ez sinife *amade ya.*
- Pencera:** Eke şîma mi pak bikîn, *şîma mi hêdî bigîrîn.*

BEŞÊ 14.
Demê kayî

Çibenok

Ez estorê xo bena
awe ser, estor awe
nêweno
hevsarê ey awe
weno..

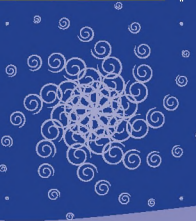
(çîla, lamba)

Mela yo, mela nîyo,
Aqildar o, tede ruh çin o.

(kitab)

BEŞÊ 15.
Demê kayî

Xaçperse

T	E	Q	U	T	Î	Y	A	Ç	O	P	Î	S	A
E	Y	O	J	K	L	Ş	Û	P	F	G	H	G	L
X	F	P	W	E	R	T	N	E	J	D	F	G	P
T	V	D	E	R	Î	Y	I	N	K	L	Ş	P	A
E	B	A	A	S	D	R	Ş	C	T	A	H	J	K
R	O	N	I	Ş	T	E	K	E	O	M	A	C	K
F	M	K	N	M	A	S	A	R	L	B	Z	X	E
R	O	N	W	S	A	I	K	A	F	A	H	J	R
R	Q	E	L	E	M	A	T	E	X	T	E	Y	Î
R	E	F	Ê	K	I	T	A	B	A	N	N	Z	X
L	J	G	I	M	J	F	F	N	W	T	B	E	R

BER
PENCERA
RONÎSTEKE
REFÊ KITABAN

MASA
TEXTE
PAKKER

QUTÎYA ÇOPÎ
LAMBA
QELEMA TEXTEYÎ

BEŞÊ 16.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Dîlane û Mîrza

Dîlane û Mîrza baxçeyê wendeghî de ronîştê û qisey kenê. Dîlane wazena Mîrzayî nas bika û Mîrza zî wazeno ke aye nas biko. Her di embazî dest bi dayene naskerdena xo kenê û wina vanê:

-Nameyê mi Dîlan a. Ez diwês serrî ya. Ez sinifa 6Ayî de wanena. Piyê mi Dêrsim ra û maya mi Agirî ra ya. Di birayê mi estê. Nameyê yewî Kenan û yê bînî Mirad o. Wayêka mi zî esta, nameyê aye Zeyneb a. Eke demê mi estbo ez goşdarîya deyîran kena. Ez zafêrî rengê sûrî ra hes kena. Ez demê xo yê serbestî de viraştena resiman û wendena kitabana ra gelek hes kena. Ez heme heywanan seveknena û pisîngan ra zî gelek hes kena. Odaya mi zaf biserûber a. Seba ke ez kesî aciz nêka, ez bi vengêkê

nizmî goşdarîya muzîkî kena. Ez rew rakewena û rew hişyar bena. Ez wendegêh, mamosta û embazanê xo ra gelek hes kena. Tafîl de ez hem aresena hem zî dersanê xo xebitîna. Werdê ke maya mi amade kena ez nêweçînena, çi amade bika, ez wena.

Dîlane ra dima, Mîrza dest pê keno:

-Nameyê mi Mîrza yo. Ez zî diwês serrî ya. Ez sinifa 6Byî de wanena. Maye û pîyê mi Çewlîgî ra yê. Birayêk û di wayê mi estê. Nameyê birayê mi Polat o û nameyê wayanê mi Binefş û Gulîstan ê. Ez kej a û çimê mi kewe yê. Ez tewr zaf rengê porteçalî ra hes kena. Ez wendena kitabana û goşdarîkerdena kilaman ra zî gelek hes kena. Heywanan ra ez estoran ra hes kena. Odaya mi zî gelek biserûber a. Demê xo yê serbestî de ez embazanê xo reyra gudlinge û kişik kay kena. Ez rojnuşteyê xo nusena.

Dîlane vana:

-Ez bi naskerdena to gelek keyfweş bîya.

Mîrza vano:

-Ez zî.

BEŞÊ 17.
Demê nuştene

**Goreyê melumatê cêrênî vera cumleyan
“Dîlane” yan zî “Mîrza” binusîn.**

1. Ez sinifa 6Ayî de wanena.
2. Ez sinifa 6Byî de wanena
 - 3. Ez goşdarîya deyîran kena.
 - 4. Ez û maye û pîyê mi, ma Çewlîgî ra yîme.
 - 5. Heywanan ra ez estoran ra hes kena.
 - 6. Ez rew rakewena û rew hişyar bena.

BEŞÊ 18.
Demê nuştene

Seba cumleyanê cêrênan persan binusîn.

1. ?
Ez rojnuştêyê xo nusena.
2. ?
Ez zafêrî rengê sûrî ra hes kena.
3. ?
Ez sinifa 6Byî de wanena.
4. ?
Nameyê mi Zeyneb a.
5. ?
Di birayê mi estê.
6. ?
Nameyê birayê mi Polat o.

BEŞÊ 19.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bivînîn.

1. Pîyê Dîlane kotî ra yo?
a) Dêrsim b) Agirî c) Çewlîg
2. Mîrza kancîn heywanî ra hes keno?
a) Pisînge b) Estor c) Manga
3. Dîlane viraştêna çiyî ra hes kena?
a) Resim b) Werd c) Îşike
4. Çimê Mîrzayî çi reng ê?
a) Kewe b) Qeweyî c) Siya
5. Mîrza çi nuseno?
a) Mektube b) Kitab c) Rojnuşte
6. Nînan ra kancîn nameyê birayê Dilane nîyo?
a) Polat b) Kenan c) Mirad

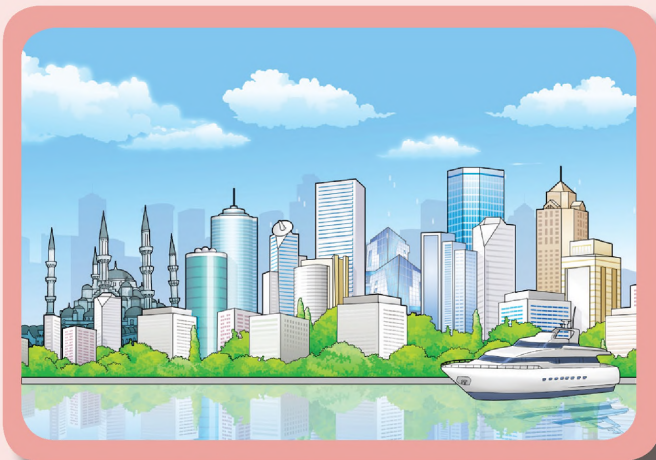

UNÎTEYA

2.

CUGEHÊ MI

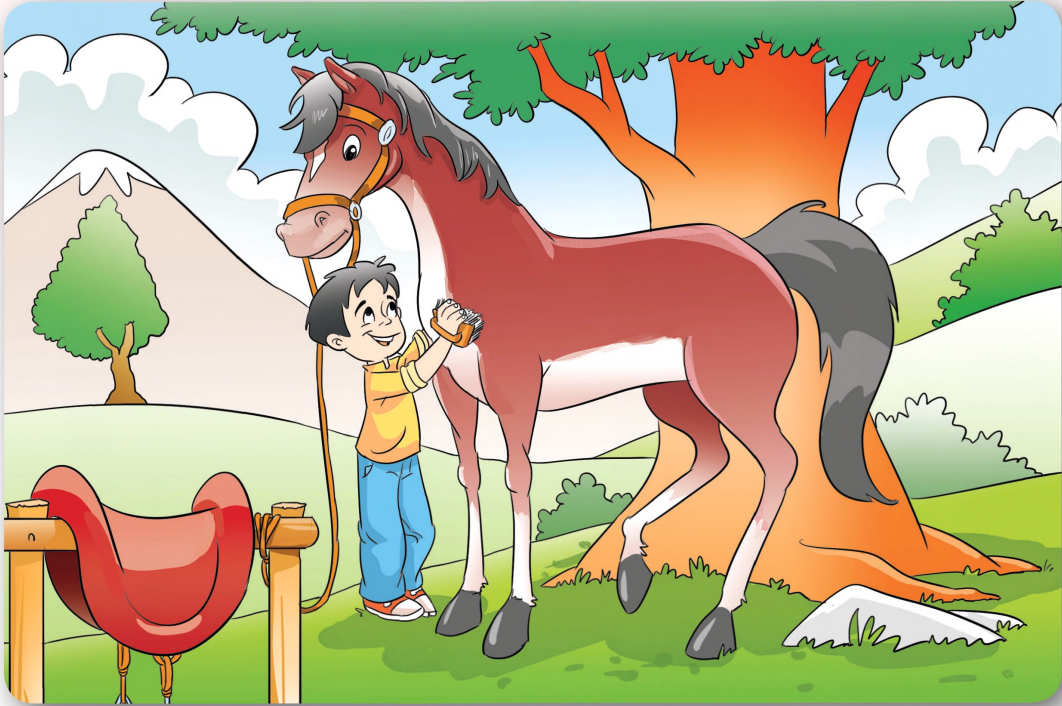
Berê xo baş bigîre, cîranê xo meke dizd.

Vateyê Verênan

BEŞÊ 1.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Banê Filîtî

No banê Filîtî yo, o dewe de ciwîyêno. Nameyê xanima Filîtî Xec a. Xece cinîyêka rind û jêhatî ya. Hîrê domanê Filîtî û Xece estê. Nameyê kênyaya înan Eslîxan a. Nameyê lajê înan yê pîlî Serdar û yê qijî zî Welat o. Banê Filîtî yewqat o. Panc pencerayê banî estê. Ban; hîrê odayan, berteng, mitbaxe, destşok, destawxane û awkeyêk ra yêno orte. Dormeyê banê înan de baxçeyêko gird esto. Hemverê banî de estorêk darêke ra girêdayî yo. O, estorê Serdarî yo. Serdar estoran ra gelek hes keno. Nameyê estorê ey, Rewan o. Nika Serdar estorê xo tîmar keno. Pisînga keyeyî sîya dêsi de rokewta. Filît, Xece û Eslîxane zî mîyanê baxçeyî de yê. Baxçe de darê girdî yê meyweyan estê. Eslîxane peyê banî de, binê sîya darêke de, bi veyveka xo kay kena. Welat vejîyayo serê tuyêre û tuyan weno. Traktora înan zî verê berê baxçeyî de ya. Birrêke pesê Filîtî esta. Banê Filîtî gelek rind o.

BEŞÊ 2.
Demê qıseykerdene
û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan vajîn û binusîn.

1. Filît kotî ciwîyêno?

.....

2. Nameyê xanima Filîtî çi yo?

.....

3. Çend domanê Filîtî û Xece estê?

.....

4. Nameyê kênya Filîtî çi yo

.....

5. Çend pencerayê banî estê?

.....

6. Nameyê estorê Serdarî çi yo?

.....

BEŞÊ 3.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn

1. Dormeyê banê înan de baxçeyêko gird esto. ()
2. Nameyê lajê înan yê qijî Serdar o. ()
3. Baxçe de darê girdî yê meyweyan estê. ()
4. Pisînga keyeyî sîya dare de rokwta. ()
5. Hemverê banî de estorêk darêke ra girêdayî yo. ()
6. Nika Serdar estorê xo awe dano. ()

BEŞÊ 4.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî cumleyan û nameyan biresnîn yewbînî.

1. Cinîyêka rind û jêhatî ya.	Welat
2. Hîrê odayan, berteng, mitbaxe, destşok, destawxane û awkeyêk ra yêno orte.	Xece
3. Peyê banî de, binê sîya darêke de, bi veyveka xo kay kena.	Serdar
4. Vejîyayo serê tuyêre û tuyan weno.	Ban
5. Birrêke pesê ey esta.	Filît
6. Estoran ra gelek hes keno.	Eslîxane

BEŞÊ 5.
Demê kayî

Çibenok

Kelo qol
Vaz da gol

(*beq/qirincêle*)

BEŞÊ 6.
Demê wendene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera înan biresnîn yewbînî.

1. Dormeyê banê înan de	sîya dêsî de rokewta.
2. Nika Serdar	darê girdî yê meyweyan estê.
3. Pisînga keyeyî	bi veyveka xo kay kena.
4. Baxçe de	tuyan weno.
5. Eslîxane peyê banî de,	estorê xo tîmar keno.
6. Welat vejîyayo serê tuyêre û	baxçeyêko gird esto.

BEŞÊ 7.
Demê wendene

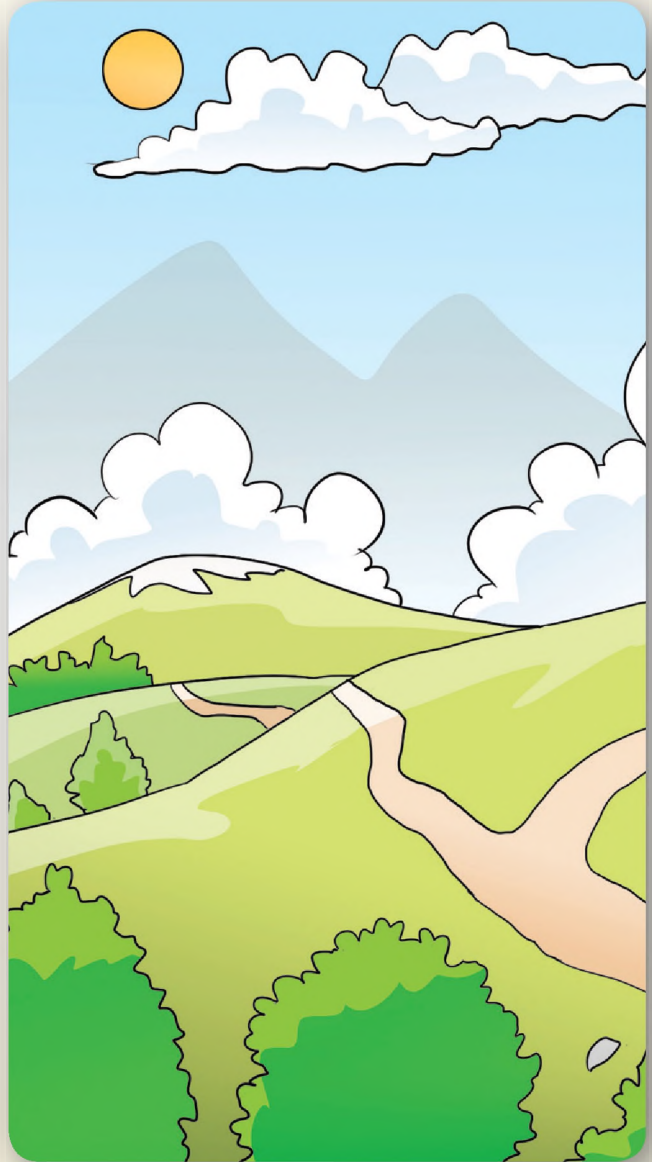
Ware

Ax ti şîya ware,
Leminê çîqa serd o!
Çênê, to ez ca verdo,
Ez bîyo wayîrê derdo,
Ez bîyo wayîrê derdo,
Bîyo wayîrê derdo.

Dayê, hal yaman o,
Bawo, bawo, hal se beno?
Munzir Baba miradiyo,
Serê zerrîya ma jan dano.

Ax ti warê wisarî,
Ma gureto derdê şarî.
Çênê, tu veyva ma bîya,
Şîya bîya veyva şarî,
Şîya bîya veyva şarî,
Bîya veyva şarî.

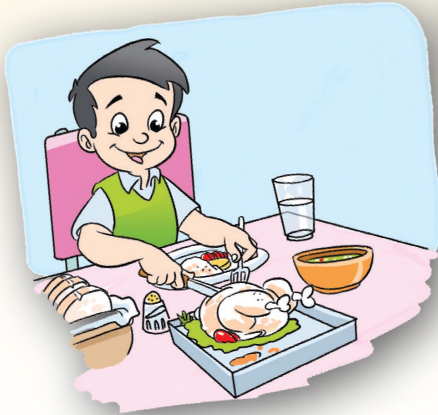
Dayê, hal yaman o,
Bawo, bawo, hal se beno?
Munzir Baba miradiyo,
Serê zerrîya ma jan dano.

(anonim)

BEŞÊ 8.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Rojêka Barzanî

Ez saete hewtê serê sibayî de hewn ra hişyar bena, dest û rîyê xo şuna, porê xo şane kena. Saete hewt û nê m de arayîya xo kena û didananê xo firçe kena. Aye ra dima, ez kincanê xo xo ra dana û çenteyê xo wegêna. Saete heşt de nişena servîse û şina wendegehê xo. Saete heşt û nê m ra heta diwêsê nê mroje ez wendegeh de derse gêna. Dersan ra pey ez reyna nişena servîsa wendegehî û agêrena keyeyê xo. Ez kincanê xo vurnena û perojîye wena. Perojîye dima, saete yew ra heta di û nê m ez û hevalê xo teber ra kay kenê. Saete di û nê m ra heta panc ez dersanê xo tekrar kena û wezîfeyanê xo yê dersan virazena. Panc ra heta şeş temaşeyê televîzyonî kena. Saete şeş de ez şamî wena, dest bi amadekarîya dersanê sibayî kena û çenteyê xo goreyê bernameyê sibayî amade kena. Semedo ke ez şodir rew hişyar biba û şira wendegehê xo ez saete new de rakewena.

BEŞÊ 9.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Barzan saete çend de hişyar beno?

.....

2. Barzan werdena perojîye dima se keno?

.....

3. Barzan saete di û nêma ra heta panc se keno?

.....

4. Barzan werdena şamî dima se keno?

.....

5. Barzan çenteyê xo goreyê çiyî amade keno?

.....

6. Barzan saete çend de rakeweno?

.....

BEŞÊ 10.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Cewabanê persanê cêrênan goreyê xo bidin û binusîn.

1. Ti saete çend de hişyar benî/a?

.....

2. Ti saete çend de şînî/a wendegeh?

.....

3. Ti key wazîfeyanê xo yê dersan virazenî/a?

.....

4. Ti bi çi şînî/a wendegeh?

.....

5. Nameyê embazanê to çi yê?

.....

6. Ti saete çend de şamî wenî/a?

.....

BEŞÊ 11.
Demê wendene

**Goreyê melumatê corênî vera cumleyanê cêrênan herfa
“R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.**

1. Barzan saete panc ra heta şeş temaşeyê televîzyonî keno. ()
2. Barzan saete hewt û nême de arayîya xo keno. ()
3. Barzan arayî dima kincanê xo xo ra dano. ()
4. Barzan saete hewt de şamî weno. ()
5. Barzan saete hewt de nişeno servîse û şino wendegehê xo. ()
6. Barzan arayî dima çenteyê xo wegêno. ()

BEŞÊ 12.
Demê nuştene

**Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrênan, cumleyanê
rastan virazîn û binusîn.**

1. perseno / Barzanî ra / Mamosta
.....
2. dest / Barzan / pêkeno / vano / û
.....
3. şuna / Ez / xo / dest û rîyê
.....
4. xo / porê/ şane / kena / Ez
.....
5. didananê / kena / xo / Ez / firçe
.....
6. nişena / servîse / Ez
.....

BEŞÊ 13.
Demê wendene

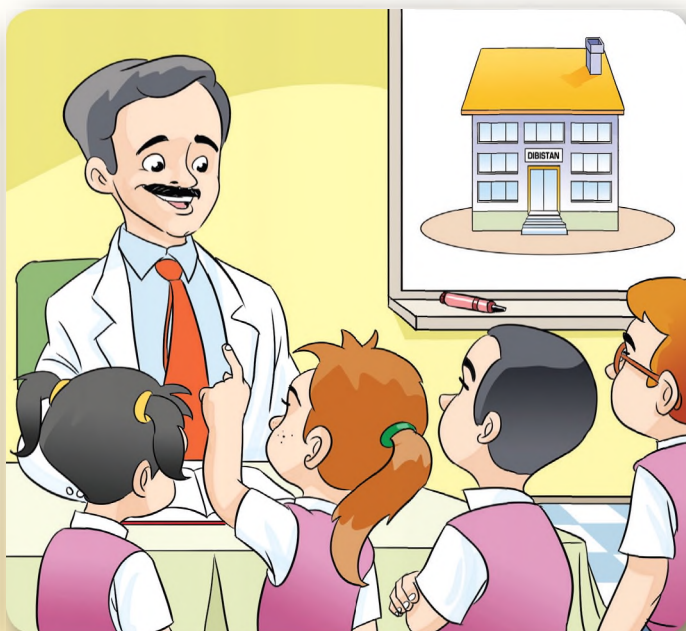
Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera înan biresnîn yewbînî.

1. Barzan nê nuşteyî de
2. Ez saete hewtê serê sibayî de
3. Ez çenteyê xo goreyê bernameyê sibayî
4. Ez nişena servîsa wendegehî
5. Ez didananê xo
6. Ez kincanê xo

*amade kena.
vurnena û perojîye wena.
hewn ra hişyar bena.
û agêrena keyeyê xo.
qalê rojêka xo keno.
firçe kena.*

Wendegêh cayê dersan o
Cayê ma wendekaran o
Cayê embaz û dostan o
Hem zî cayê mamostan o

BEŞÊ 14.
Demê şîre

Wendegêh

Wendegêh cayê dersan o
Cayê ma wendekaran o
Cayê embaz û dostan o
Hem zî cayê mamostan o

Kesê ke wendegêhan de
Ha cayê wendekaran de
Cay qelem û defteran de
Hem zî cayê kitabên de

M. Malmîsanij

BEŞÊ 15.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Bajar

Bajaran de gelek merdimî ciwîyênê û xebitînê. Bajaran de bînayê kan û neweyî, nizm û berzî; dikanî, wendegeh û nêweşxaneyî estê. Zafêriya înan de, îstasyonê trênan û lîmanê keşfîyan estê. La bajarî goreyê dem û dewranî vurîyênê. Tayê bajarê demê verî, merkezê bazirganîye bîy. Nê bajarî nêzdiyê lîmanan de û çatrayîranê muhîman de ameyê awankerdene. Zaf bajarê kanî dorûverê bircan de awan bîyê. Mabênê dewan û bajaran de gelek ferqî estbîy. Dewijan çî-mîyê xo berdêne bajaran de rotêne. Nê seserranê peyênan de, dorûverê bajaran de gelek fabrîkayî ameyê awankerdene. Zaf merdiman seba xebate, dewan ra bar kerdo şîyê nê bajaranê girdan. Coka bajarî leze gird bîyê. Zafêriya nufusê dinya bajaran de ciwîyêna û bajarî hîna ziyade benê. Tayê bajaran de bi milyonan merdiman cayê xo girewto.

(Ansiklopedîyê Qeçekan)

BEŞÊ 16.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Bajaran de çiyî estê?

.....

2. Bajari goreyê çiyî vurîyênê?

.....

3. Tayê bajarê demê verî, merkezê çiyî bîy?

.....

4. Tayê bajarê demê verênî kotî ameyê awankerdene?

.....

5. Bajari çira leze gird bîyê?

.....

6. Zafêriya nufusê dinya kotî ciwîyêna?

.....

BEŞÊ 17.
Demê nuştene

Venganeyanê cêrênan goreyê melumatê corênî pîrr bikîn.

1. Bajaran de gelek ciwîyênê û xebitînê.

2. Bajaran de bînayê kan û neweyî, nizm û estê.

3. Tayê bajarê demê verî, merkezê bîy.

4. Tayê bajarê demê verî, nêzdîye lîmanan de û de ameyê awankerdene.

5. Dewijan çî-mîyê xo berdêne bajaran de

6. Nê seserranê peyênan de, dorûverê bajaran de ameyê awankerdene.

BEŞÊ 18.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

1. Bajaran de nêweşxaneyî çin ê. ()
2. Tayê bajarê demê verî, bajarê bazirganîye bîy. ()
3. Zaf merdiman seba gêrayîşî, dewan ra bar kerdo şîyê bajaran. ()
4. Zafêrîya nufusê dinya dewan de ciwîyêna. ()
5. Tayê bajaran de bi milyonan merdiman cayê xo girewto. ()
6. Dewijan çî-mîyê xo berdêne bajaran de rotêne. ()

BEŞÊ 19.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Çekuyanê cêrênan mîyanê cumleyêke de bixebitnîn.

1. Bajar:
2. Wendegeh:
3. Lîman:
4. Fabrîka:
5. Dewe:
6. Çatrayîr:

BEŞÊ 20.
Demê wendene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera înan biresnîn yewbînî.

1. Bajaran de gelek merdimî
2. Bajaran de wendegêh û
3. Bajarî goreyê
4. Tayê bajarê demê verî, merkezê
5. Bajarî çatrayîranê muhîman de
6. Dewijan çî-mîyê xo berdêne bajaran de

*dem û dewranî vurîyênê.
rotêne.
bazirganîye bîy.
nêweşxaneyî estê.
ciwîyênê û xebitîne.
ameyê awankerdene*

BEŞÊ 21.
Demê nuştene

Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

1. de / Bajaran / gelek / ciwîyênê / merdimî

.....

2. gird / Bajarî / bîyê / leze

.....

3. fabrîkayî / Gelek / awankerdene / ameyê

.....

4. şîyê / bajaran / Zaf / bar / merdiman / kerdo

.....

5. bajaran de / Dewijan / rotêne / çî-mîyê xo

.....

6. Bajaran de / estê / kanî / bînayê

.....

UNÎTEYA

3.

LEŞE Û WEŞÎ

Biza ke weş qalena, şit nêdana.

Vateyê Verênan

BEŞÊ 1.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Weşîya fek û didanan

Azad : Sînaya, didanê to gelek sipî û pak asenê. Ti didananê xo senî pawena?

Sînaya : Ez her serê sibayî badê ke arayîya xo bika, didananê xo firçe kena.

Azad : Ez zî her serê sibayî didananê xo firçe kena. La ancîna zî kermî dayo yew didanê mi ro.

Sînaya : Ez verê ke rakewa zî didananê xo firçe kena.

Azad : Çi heyf ke ez ge-ge xo vîr ra kena û verê rakewtene didananê xo firçe nêkena.

Sînaya : Ez hem serê sibayî û şanan didananê xo firçe kena hem zî layê didanan xebitnena.

Azad : Layê didanan çiyî rê beno?

Sînaya : Demo ke çiyêk keweno verê didanê merdimî, merdim bi layê didanan nê çiyî verê didanê xo ra vejeno.

Azad : Ez zî demo ke goşt wena, zaf rey goşt keweno verê didananê mi.

Sînaya : O wext ti zî şênî layê didanan bixebitnî.

Azad : Eke ez bixebitna didanê mi zî do sey didananê to sipî bibê?

Sînaya : Bêguman, eke ti her serê sibayî û şan de didananê xo firçe bikî û demo ke çiyêk bikewo verê didanê to ti layê didanan bixebitnî, didanê to zî do sipî û weş bimanê.

BEŞÊ 2.
Demê qîseykerdene
û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Sînaya didananê xo senî pawena?

.....

2. Kermî dayo didanê kamî ro?

.....

3. Çîyê ke kewenê verê didanan, merdim înan bi çi vejeno?

.....

4. Sînaya verê ke rakewa didananê xo firçe kena yan ney?

.....

5. Kam ge-ge xo vîr ra keno û verê rakewtene didananê xo firçe nêkeno?

.....

6. Didanê kamî gelek sipî û pak asenê?

.....

BEŞÊ 3.
Demê nuştene

Goreyê melumatê cêrênî vera cumleyan “Azad” yan zî “Sînaya” binusîn.

1. Didanê to gelek sipî û pak asenê.

.....

2. Ez her serê sibayî badê ke arayîya xo bika, didananê xo firçe kena.

.....

3. Kermî dayo yew didanê mi ro.

.....

4. Ez verê ke rakewa zî didananê xo firçe kena.

.....

5. Ez demo ke goşt wena, goşt keweno verê didananê mi.

.....

6. Ez layê didanan xebitnena.

.....

BEŞÊ 4.
Demê wendene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera înan biresnîn yewbînî.

1. Ti didananê xo
2. Ez her serê sibayî
3. Zaf rey goşt keweno
4. Çi heyf ke ez ge-ge
5. Ez layê didanan
6. Layê didanan

*xebitmena.
çiyî rê beno?
xo vîr ra kena.
didananê xo firçe kena.
senî pawena?
verê didananê mi.*

BEŞÊ 5.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

1. Kermî dayo yew didanê Azadî ro. ()
2. Goşt keweno verê didananê Sînya. ()
3. Sînya ge-ge xo vîr ra kena û verê rakewtene didananê xo firçe nêkena. ()
4. Azad her serê sibayî didananê xo firçe keno. ()
5. Didanê Azadî gelek sipî û pak asenê. ()
6. Sînya layê didanan xebitnena. ()

BEŞÊ 6.
Demê wendene û
nuştene

Cewabanê persanê cêrênan bi “eya” yan zî “ney” bidîn.

1. Didanê to sipî yê?
2. Kermî dayo didananê to ro?
3. Ti her serê sibayî badê ke arayîya xo bikî/a, didananê xo firçe kenî/a?
4. Ti verê ke rakewî/a ti didananê xo firçe kenî/a?
5. Ti layê didanan xebitnenî/a?
6. Ti zî her şan didananê xo firçe kenî/a?

BEŞÊ 7.
Demê nuştene

Venganeyanê cêrênan goreyê melumatê corênî pîrr bikîn.

1. Ti didananê xo pawenî/a?
2. Ez zî her serê sibayî didananê xo kena.
3. Karmî dayo yew mi ro.
4. Layê çiyî rê beno?
5. Ez her serê sibayî û didananê xo firçe kena.
6. O wext ti zî şênî/a didanan bixebitnî/a.

BEŞÊ 8.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Merkezê weşîya keyeyan

Gulçîne dersa sporî de zaf vaz daye û ereq da. Semedo ke têşan bîye, şuşeyêk awa serdine kantîne ra herîname û şimite. Demêk ra pey qirrika aye dejaye û veşê aye zîyade bî. Seba naye ra bi hawayêkê bêhalî şîye keye. Maya aye demo ke Gulçîne nê halî de dîye, ca de a berde merkezê weşîya keyeyan. Fîşa xo girewte û pabeyê dora xo vindetî. Gulçîne doktoran û derzînan ra gelek tersayêne. Demo ke dora înan ameye, zerrîya aye gulp-gulp kerd. Şîy zere, doxtorî bi keyfweşî va “şîma xeyr amey” û keyfê ey bi Gulçîne ame. Gulçînê demo ke doktoro rîhuyaye dî tersê aye şikîya. Muayenekerdene dima, doktorî aye rê derman nuşt û va:

-Hela vaje kêneka delale! To çi şimit ke qirrika to wina bîye?

Gulçîne va:

-Ap doktor, vizêr dersa sporî dima mi awa serdine şimite.

Doktorî va:

-Kêna mi, demo ke merdim ereq bido, ganî awa serdine nêşimo. Nika ra tepîya, badê dersa sporî ganî ti kincanê xo bivurna û awa serdine zî nêşima.

Gulçîne soz da doktorê xo û bi zerrîyêka rehetê a û maya xo odaya doktorî ra vejîyay, şîy keye.

BEŞÊ 9.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Gulçîne kotî ra şuşeyêk awa serdine herîname û şimite?

.....

2. Gulçîne qey şîye keye?

.....

3. Demo ke maya Gulçîne a ê halî de diye se kerd?

.....

4. Gulçîne çiyî ra zaf tersayêne?

.....

5. Badê ke doktorî a muayene kerde, aye rê çi nuşt?

.....

6. Doktorî Gulçîne ra se va?

.....

BEŞÊ 10.
Demê qiseykerdene û
nuştene

Çekuyanê cêrênan mîyanê cumleyêke de bixebitnîn.

1. Dersa sporî:.....

2. Doktor:.....

3. Ereq:.....

4. Nêweşxane:.....

5. Qirrike:.....

6. Kinc:.....

BEŞÊ 11.
Demê wendene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera înan biresnîn yewbînî.

1.	Fîşa xo girewte û	<i>û veşê aye zîyade bî.</i>
2.	Gulçîne doktoran û derzînan ra	<i>zerrîya aye gulp-gulp kerd.</i>
3.	Muayenekerdene dima,	<i>kantîne ra herînaye û şimite.</i>
4.	Semedo ke têşan biye, awa serdine	<i>pabeyê dora xo vindelî.</i>
5.	Demo ke dora înan ameye,	<i>aye rê derman muşt.</i>
6.	Demêk ra pey qirrika aye dejaye	<i>gelek tersayêne.</i>

BEŞÊ 12.
Demê nuştene

Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

1. zaf / Gulçîne / vaz daye

.....

2. şuşeyêk awa / Kantîne ra/ herînaye / serdine

.....

3. zîyade / aye / bî / Veşê

.....

4. merkezê weşîya keyeyan / berde / ca de / a / Maya aye

.....

5. tersayêne / doktoran ra / gelek / Gulçîne

.....

BEŞÊ 13.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

1. Gulçîne dersa sporî de zaf vaz daye û ereq da. ()
2. Semedo ke têşan bîye, awa germine kantîne ra herînaye û şimite. ()
3. Demêk ra pey qirrika aye dejaye û veşê aye kêmi bî. ()
4. Fîşa xo girewte û pabeyê dora xo vindetî. ()
5. Gulçîne doktoran û derzînan ra gelek hes kerdêne. ()
6. Demo ke dora înan ameye, Gulçîne keyfweş bîye. ()

BEŞÊ 14.
Demê nuştene

Venganeyanê cêrênan goreyê melumatê corênî pirr bikîn.

1. Muayenekerdene dima, doktorî aye rê nuşt.
2. To çi şimit ke qirrika to wina?
3. Ap doktor, vizêr dersa sporî dima mi awa serdine
4. Kêna mi, demo ke merdim ereq bido, ganî awa nêşimo.
5. Nika ra tepîya, badê dersa sporî ganî ti kincanê xo
6. Gulçîne soz da xo.

BEŞÊ 15.
Demê wendene

Werfe pakîye ra hes kena

Werfe şodir hewn ra hişyar biye, verê arayî dest û riye xo bi sabun şutîy. A zana ke eke bi destanê nêşuteyan çiyêk biwera, mikrobî do derbazê leşa aye bibê û a do nêweş bikewa. Werfe arayî ra pey, amadekarîya wendegehî kerde; porê xo şane kerd, nenûgê xo cira kerdî, didanê xo firçe kerdî û kincê xo xo ra day. Semedo ke teber serd bî, kincê germinî xo ra day. Werfe û embazanê xo, mabên de, baxçeyê wendegehî de kay kerd. Kayî ra dima şîye destşok û destê xo bi sabun şutîy. Werfe demo ke agêraye keye, kincê xo vurnay, şî awke de sereyê xo şut û kincê zereyê keyeyî xo ra day. Çunke kincê ke wendegeh de xo ra dabîy, qilêrin bîbîy. Semedo ke Werfe pakîye ra zaf hes kena, leza-lez nêweş nêkewena.

BEŞE 16.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Werfe ke şodir hewn ra hişyar bîye, se kerd?
.....
2. Çira Werfe kincanê germinan xo ra dana?
.....
3. Werfe mabên de kamî reyra kay kerd?
.....
4. Werfe û embazanê xo kayî ra dima se kerd?
.....
5. Werfe demo ke agêraye keye, çira kincê xo vurnay?
.....

BEŞE 17.
Demê nuştene

Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

1. şodir / Werfe / hişyar bîye / hewn ra
.....
2. xo / şane kerd / Porê
.....
3. day / germinî / Kincê / xo ra
.....
4. xo / Destê / şufîy / bi sabun
.....
5. cira kerdî / xo / Nenûgê
.....

BEŞÊ 18.
Demê wendene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera înan biresnîn yewbînî.

1. Werfe verê arayî
2. Werfe, destê xo
3. Werfe arayî ra pey,
4. Porê xo
5. Kincê xo
6. Semedo ke teber serd bî,

*bi sabun şutîy.
şane kerd.
xo ra day.
kincê germinî xo ra day.
dest û riye xo bi sabûn şutîy.
amadekarîya wendegehî kerde.*

BEŞÊ 19.
Demê kayî

Xaçeperse

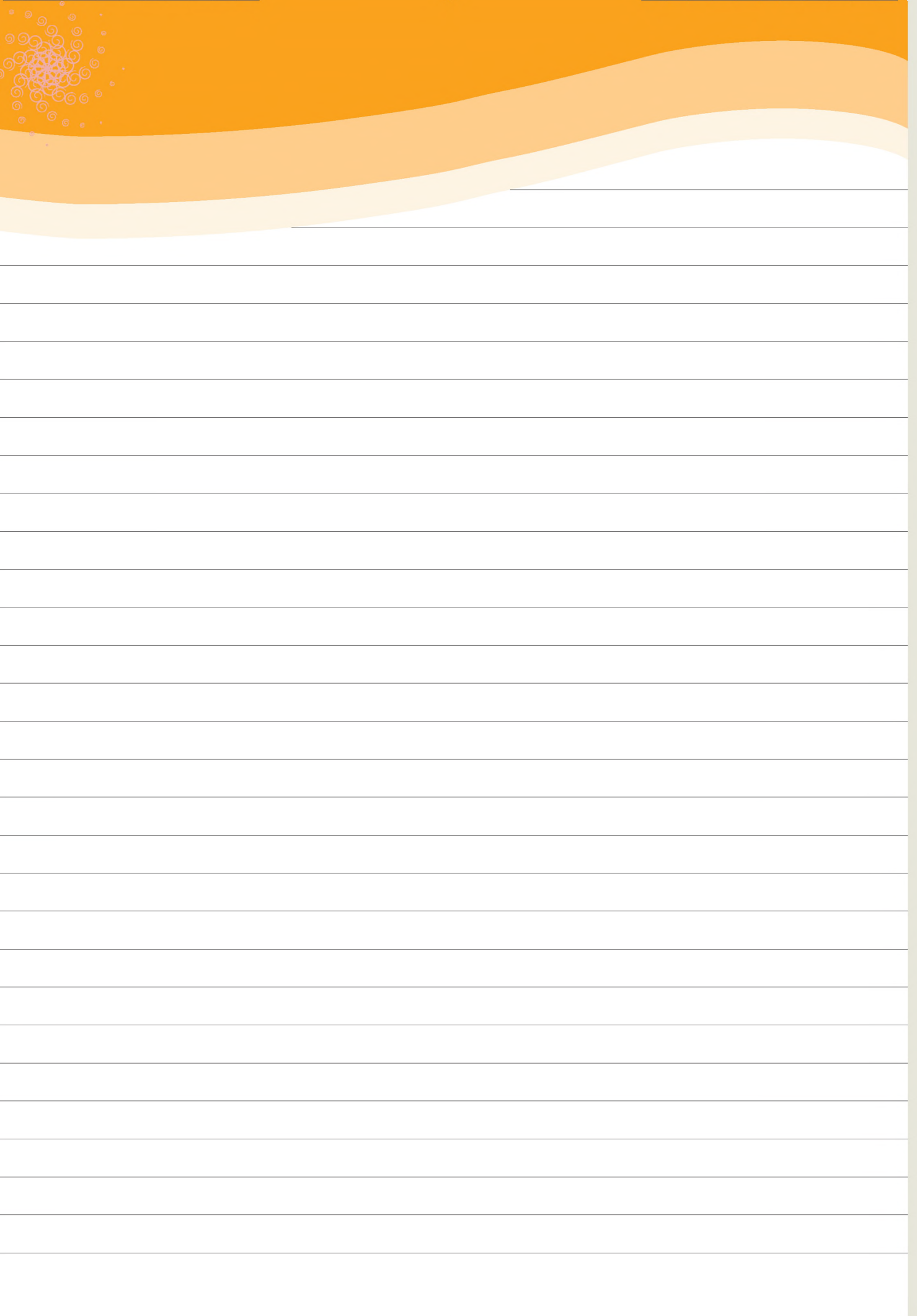
W	E	M	Î	K	R	O	B	U	W	Q
A	D	I	R	H	E	D	A	T	E	U
R	W	O	W	G	D	E	S	E	T	J
L	Â	Y	Ê	D	I	D	Â	N	Â	N
E	G	T	D	E	R	Z	D	D	W	Ê
Ş	I	S	A	R	A	Î	E	E	E	W
E	R	E	Q	M	N	A	D	R	Ş	E
S	P	O	R	A	K	N	E	Z	Î	Ş
A	D	O	K	T	O	R	R	Î	Y	K
B	D	I	D	A	N	J	M	N	E	J
U	G	J	T	A	A	D	A	E	A	H
N	Ê	W	E	Ş	X	A	N	E	W	Q
P	A	K	Î	Y	E	R	J	U	D	F
F	M	U	A	Y	E	N	E	D	R	K

ADIR
DERMAN
DERZÎNE
DIDAN
LEŞE

NÊWEŞ
MÎKROB
MUAYENE
NÊWEŞXANE

DOKTOR
PAKÎYE
SABUN
LAYÊ DIDANAN

WEŞÎ
SPOR
EREQ

UNÎTEYA

4.

DEMSERRE Û
SERRNAME

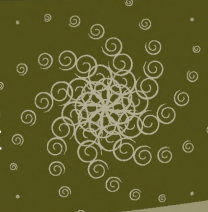

*Eke merdim kewt govende
ganî bireqisîyo.*

Vateyê Verênan

BEŞÊ 1.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Wisar

Nameyê mi Dilşad o. Emser zî sey serranê verênan ez menga adare de şîya mîyanê baxçeyê kalikê xo. Her ca bi vaş û vilikanê renginan xemilîyabî. Mîyanê ê vilanê rindan de bitaybetî kekvilanê zerd û sipîyan bala mi ante. Mi kalikê xo ra va:

-Kalo, ez şêna qevdêka kekvilan mamostayê xo rê biçîna?

Kalikê mi va:

-Biciwî lajê mi, ti zaf bîaqil î. Seba rûmetdarîya to ya mamostayê to rê, ti şênî biçînî.

Mi zî bi zerrîweşî qevdêka kekvilan çînaye û mi verê xo da wendegehî.

BEŞÊ 2.
Demê wendene û
nuştene

Goreyê melumatê corênî vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

1. Dilşad emser newe şîyo baxçeyê kalikê xo. ()
2. Dilşad menga gulane de şîyo baxçeyê kalikê xo. ()
3. Dilşad mamostayê xo ra hes keno. ()
4. Dilşad mamostayê xo rê qevdêka kekvilan çînenno. ()
5. Kalikê Dilşadî nêverdano ke o kekvilan mamostayê xo rê bero. ()

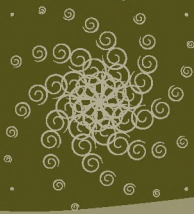

BEŞÊ 3.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corênî venganeyanê cêrênan bi çekuyanê ristan pirr bikîn.

1. Emser zî sey serranê ez menga de şîya mîyanê baxçeyê kalikê xo.
2. Her ca bi vaş û vilikanê xemilîyabî.
3. Kalo, ez şêna kekvilan mamostayê xo rê ?
4. Seba mamostayê to rê, ti biçînî.
5. Mi zî bi qevdêka kekvilan çînaye û mi verê xo da

BEŞÊ 4.
Demê wendene û
nuştene

Şima kamcîn vilan danê mamostayanê xo, binusîn û biwanîn.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

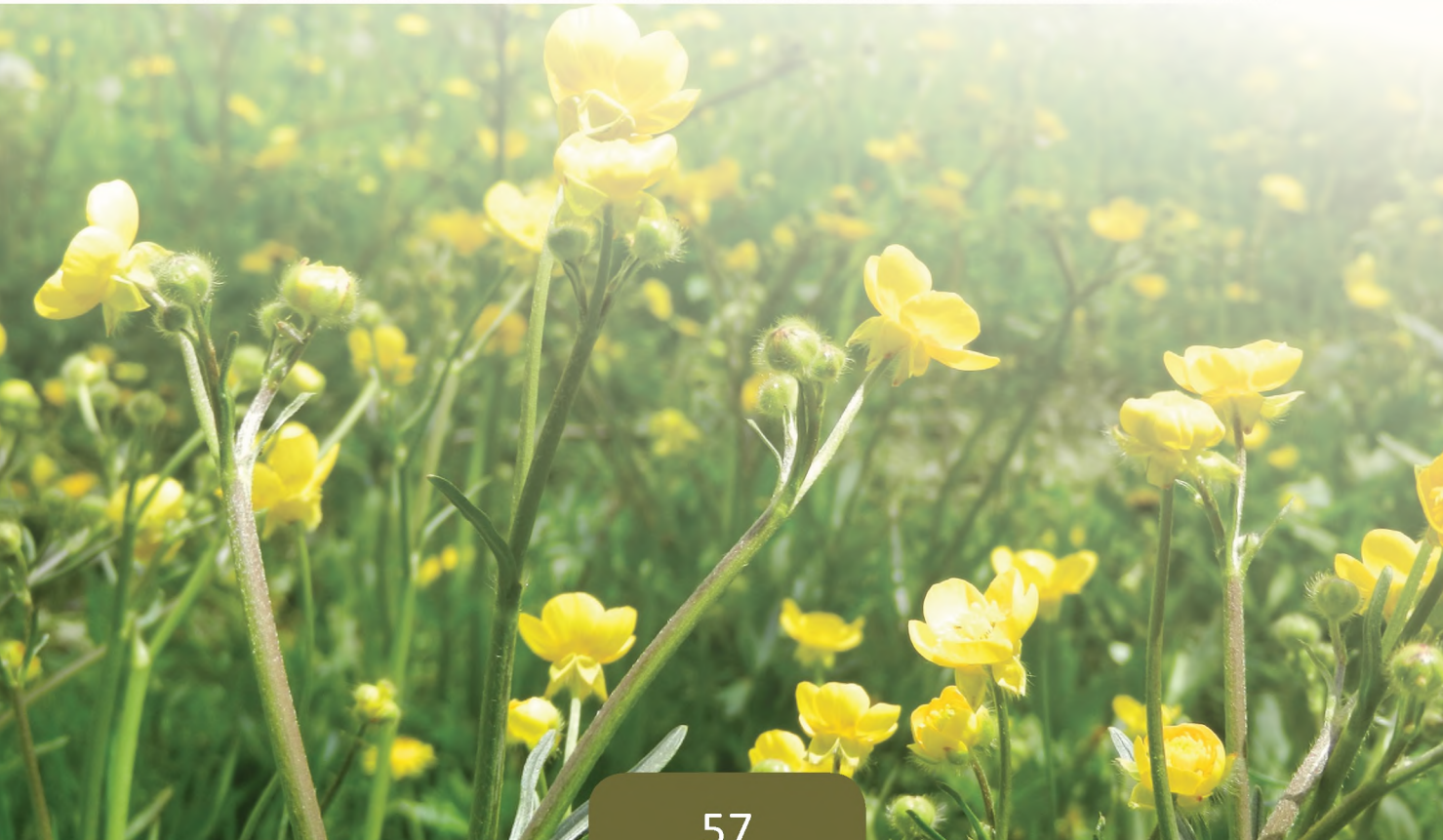
.....

.....

.....

.....

.....

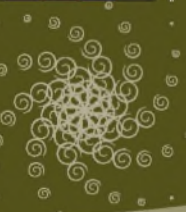
BEŞÊ 5.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Hamnan

Nameyê mi Gulsim a. Keyeyê ma Dîyarbekir de yo. Hamnanan Dîyarbekirî de gelek germ o. Coka ma menga tebaxe de şinê Licê, keyeyê pîrika mi. Demo ke ma deşta Dîyarbekirî ra vîyarenê, cuwenê simerî û lodê genimî çimanê ma ver ra kewenê. Çunke hamnan demserra çînitene û wedardayena terkeyan a. Pancas kîlometreyî ra pey, deşta zerde qediyêna û koyê bi dar û beran dest pêkenê. Xora Licê zî mîyanê koyanê bi dar û beran de ya û verê keyeyan de baxçeyî estê.

Ez tewr zaf baxçeyê keyeyê pîrika xo ra hes kena. Baxçeyê înan de sayêrî, mişmişêrî, alunçêrî û gilyazêrî estê. Veraşanan ma bi keye û kulfet şinê mîyanê baxçeyî. Pîrika mi sayan, mişmişan, alunçan û gilyazan dana mi. Dadiya mi, seba xoşawe gelek sayan û mişmişan huşk kena. Ez Licê ra gelek hes kena, çunke honik a û meyweyê aye zî weş ê.

BEŞÊ 6.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan binusîn.

1. Hamnanan hewayê Dîyarbekirî senîn o?

.....

2. Demo ke Gulsime şina Licê, deşta Dîyarbekirî de çi vîna?

.....

3. Gulsime şina keyeyê kamî?

.....

4. Gulsime tewr zaf çiyî ra hes kena?

.....

5. Baxçeyê keyeyê pîrika Gulsime de kamcîn darî estê?

.....

6. Dadîya Gulsime kamcîn meyweyan huşk kena û çira?

.....

BEŞÊ 7.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corênî venganeyanê cêrênan bi çekuyanê rastan pîrr bikîn.

1. Ma menga de şinê Licê.

2. Demo ke ma deşta Dîyarbekirî ra vîyarenê, cuwenê û lodê çimanê mi ver ra kewenê.

3. Hamnan demserra û wedardayena a.

4. Pancas kîlometreyî ra, deşta qediyêna û koyê bi dar û beran dest pêkenê.

5. Ez Licê ra gelek, çunke honik a û weş ê.

BEŞÊ 8.
Demê wendene û
nuştene

**Hamnanî hewayê bajarê şima senîn o û na demserre de bajarê
şima de çi vurîyayîşî benê, binusîn û biwanîn.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BEŞÊ 9.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Payîz

Nameyê mi Polat o. Ez verê ra aşma êlule ra hes kena. Çunke na aşme de hewa honik beno. Seba naye ra, ez dadîya xo ra destûr wazena û bi keyfweşî teber ra embazanê xo reyde kay kena. Demo ke ma binê daran de ronîşenîme, pelê înan rijîyênê û ma ser de yêne war. Demo ke ez na menzeraya daran vînena, zerrîya mi zîz bena û ez bi xemgînî şina keye.

Şan de mi babîyê xo ra va:

-Bawo, qey payîzî pelê daran rijîyênê û wisarî reyna yêne?

Babîyê mi va:

-Lajê mi, her demserre de tebîet vurîyêno. Payîzî semedo ke serd vêşî beno pelê daran rijîyênê. Wisarî reyna yêne û darî xo newe kenê.

BEŞÊ 10.
Demê wendene û
nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan binusîn.

1. Polat qey aşma êlule ra hes keno?

.....

2. Seba çiyî ra zerrîya Polatî zîz bena?

.....

3. Polat key û kamca de embazanê xo reyde kay keno?

.....

4. Polat babîyê xo ra çî perseno?

.....

5. Babîyê ey cewabêkê senînî dano Polatî?

.....

BEŞÊ 11.
Demê nuştene

Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

1. verê ra / ra / Ez / aşma êlule / hes kena

.....

2. ra / va / babîyê xo / Şan de / mi /

.....

3. qey / payîzî / rijîyênê / Bawo / pelê daran

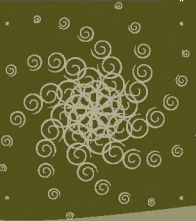
.....

4. Lajê mi / vurîyêno / tebîet / her demserre de

.....

5. vînena / Demo ke / na menzeraya daran / zîz bena / ez / zerrîya mi

.....

BEŞÊ 12.
Demê wendene û
nuştene

Şima zî demserra payîzî û vurîyayîşane na demserra ser o fikranê xo binusîn û biwanîn.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

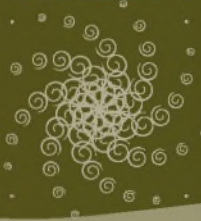

BEŞÊ 13.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Zimistan

Nameyê mi Werfe. Ez bajarê Wanî de ciwîyêna. Zimistanan bajarê ma çar-panc aşmî binê vevre de maneno. Vevre hem koyê Ereki hem dar û beran hem zî kuçe û keyberanê bajarî nimnena. Ê demî de tena Gola Wanî bi rengê xo yê keweyî sey verê manena. Bitaybetî aşma çoleyî û sibate de na menzera hîna weş bena. Herçiqas ke hewa serdin bo zî ez ancîna zimistananê Wanî ra hes kena.

BEŞÊ 14.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

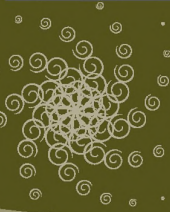
1. Werfe Wan de ciwîyêna. ()
2. Zimistanan bajarê Wanî çar-panc aşmî binê vewre de nêmaneno. ()
3. Werfe aşmanê çeleiyî û sibate ra hes nêkena. ()
4. Werfe zimistananê Wanî ra hes kena. ()
5. Zimistanan Wan de serd nîyo. ()
6. Wan de gelek vewre varena. ()

BEŞÊ 15.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera înan biresnîn yewbînî.

1. Bi taybetî aşma çeleiyî û sibate de 2. Ez bajarê Wanî de 3. Zimistanan bajarê ma çar-panc aşmî 4. Vewre kuçe û keyberanê bajarî 5. Ê demî de tena Gola Wanî bi rengê xo yê keweyî 6. Herçiças ke hewa serdin bo zî ez ancîna	<p><i>nimmena.</i>
<i>zimistananê Wanî ra hes kena.</i>
<i>sey verê manena.</i>
<i>ciwîyêna.</i>
<i>na menzera hîna weş bena.</i>
<i>binê vewre de maneno.</i></p> |
|--|--|

BEŞÊ 16.
Demê wendene û
nuştene

**Zimistanî bajarane şima de çi vurîyayîşî benê,
binusîn û biwanîn.**

.....

.....

.....

.....

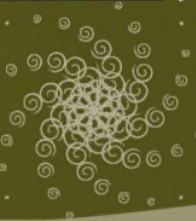
.....

.....

.....

.....

BEŞÊ 17.
Demê nuştene

NÎSANE

SIBATE

ÇELE

**TEŞRÎNA
VERÊNE**

HEZÎRANE

**Goreyê nameyanê aşman yê corênan cewabanê persan
yê cêrênan binusîn.**

1. Nameyê aşma yewine yo.
2. Nameyê aşma dîyine a.
3. Nameyê aşma hîrêyine a.
4. Nameyê aşma çarine a.
5. Nameyê aşma pancine a.
6. Nameyê aşma şeşine a.
7. Nameyê aşma hewtine a.
8. Nameyê aşma heştine a.
9. Nameyê aşma newine a.
10. Nameyê aşma desine a.
11. Nameyê aşma yewendesine a.
12. Nameyê aşma diwêsine a.

GULANE

TEMMUZE

KANÛNE

TEBAXE

ÊLULE

ADARE

**TEŞRÎNA
PEYÊNE**

BEŞÊ 18
Demê nuştene

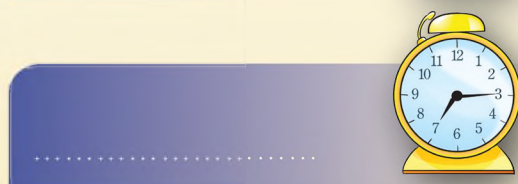
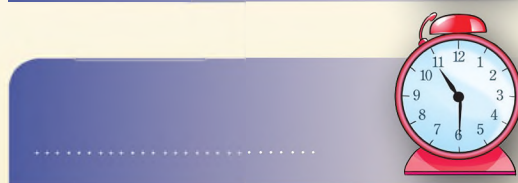
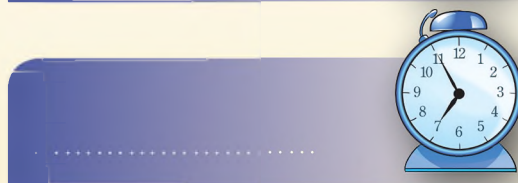
**Venganeyanê cêrênan bi nameyanê nê rojan
pîrr bikîn.**

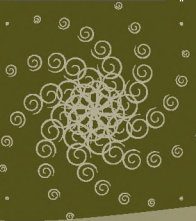
1. Nameyê roja yewine..... yo.
2. Nameyê roja dîyine..... yo.
3. Nameyê roja hîrêyine..... yo.
4. Nameyê roja çarine..... yo.
5. Nameyê roja pancine..... yo.
6. Nameyê roja şeşine..... yo.
7. Nameyê roja hewtine..... yo.

BEŞÊ 19.
Demê nuştene

Saetanê cêrênan ra biewnîn û saete çend a, binusîn

Wendiqê çiyê dîwan o
Çiyê mi vewdîwan o
Çiyê miwanê dîwan o
Nemê çiyê dîwan o

Kêlê bi vewdîwanê de
Çiyê miwanê dîwan o
Çiyê miwanê dîwan o
Nemê çiyê dîwan o

BEŞÊ 20.
Demê çibenokan

Hîrê tas ê,
Hîrê bintas ê,
Hîrê meymûnek ê,
Hîrê reqas ê.
No çî yo?

saete

Çîyê mi estê,
Hewt ê, nêbenê heşt.
Çî yê?

rojê hewteyî

Çîyê mi estê,
Çar ê, nêbenê panc.
Çî yê?

demserri

Wendiqê çiyê dîwan o
Çiyê mi vewdîwan o
Çiyê miwanê dîwan o
Nemê çiyê dîwan o

Kêlê bi vewdîwanê de
Çiyê miwanê dîwan o
Çiyê miwanê dîwan o
Nemê çiyê dîwan o

BEŞÊ 21.
Demê Şîre

Zimistan

Serd û puk pey de ame
Xo paweno şar heme

Payîz şî zimistan o
Merdîm serdî ra zano

No va vayê koyan o
Ge vewr a ge varan o

Serd ame zimistan o
Va ha vewre vay dano

Zimistano giran o
Peynî de o zî şono

R. Bariçek

BEŞÊ 22.
Demê nuştene

Goreyê melumatê şîra corêne cewabanê persanê cêrênan binusîn

1. Merdim senî zano ke payîz şîyo û zimistan ameyo?

.....

2. Serd û puk ke pey de ame şar heme se keno?

.....

3. Zimistanî kancîn varîşî varenê?

.....

4. Çi vewre vay dano?

.....

5. Zimistan peynî de se beno?

.....

BEŞÊ 23.
Demê nuştene

Çekuyanê cêrênan mîyanê cumleyêke de bixebitnîn.

1. Puk:.....

2. Vayê koyan:.....

3. Varan:.....

4. Vewre:.....

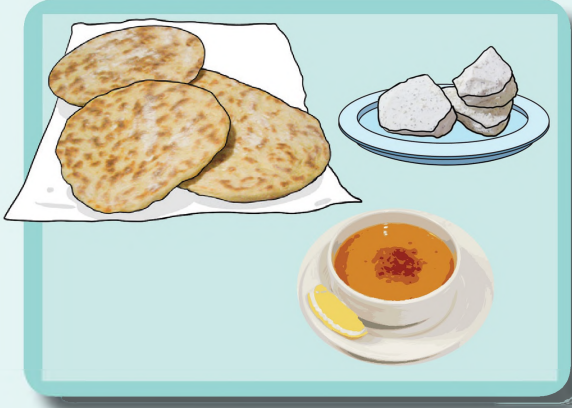
5. Vay dayene:.....

6. Xo pawitene:.....

UNÎTEYA

5.

ÇÎYÊ WERDIŞ
Û ŞİMİTÎŞÎ YÊ MA

Her vaş kokê xo ser o zergûn beno.

Vateyê Verênan

BEŞÊ 1.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

ÇÛYÊ WERDIŞ Û ŞIMITIŞÎ YÊ MA

Ez do leteyê
keta biwera.

Ti do piranêk
penîr biwerî.

O do puncêke
pîyaz biwero.

Ma do biney rûnê
keleyî biwerê.

Şima do tasêke
mast biwerê.

Ê do sênîyêke riz
biwerê.

Ez do awa sûsî
bişima.

Ti do doye serdinî
bişimî.

O do awa mişmişan
bişimo.

Ma do çayêka
zelale bişimê.

Şima do mişewşî
bişimê.

Ê do awa hênîyê
dewe bişimê.

BEŞÊ 2.
Demê nuştene

Venganeyanê cêrênan goreyê cemê werdî, bi çekuyanê munasiban pirr bikîn.

Ez do arayî de bişima.

Ma do perojîye de biwerîme.

Şima do şamî de biwerê.

Paşîve de merdim şêno hem bişimo hem zîbiwero.

awa mişmişan

keta

mişewşî

riz

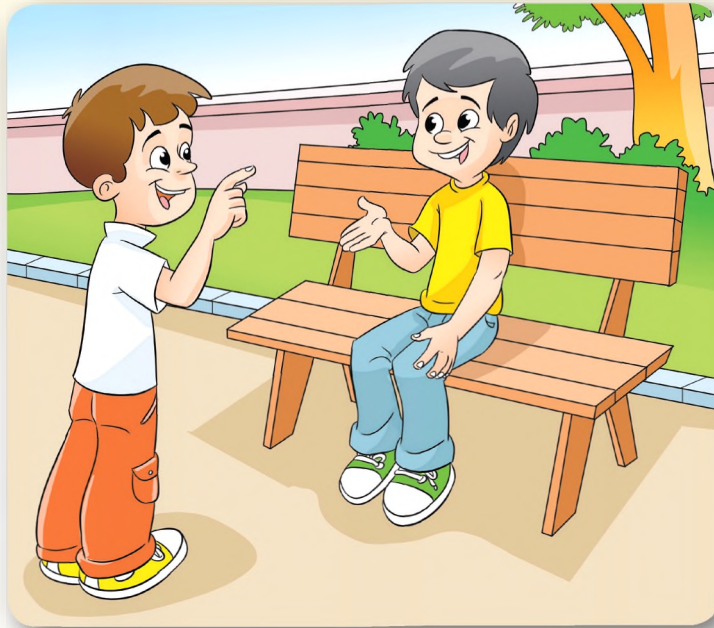
mast

BEŞÊ 3.

Demê wendene û
goşdarîkerdene

- Sîyabend** : Bawer, bê ma şîrê keyeyê ma, maya mi şîranîyêke viraşta.
- Bawer** : Çi virašto?
- Sîyabend** : Kunefe.
- Bawer** : O çi yo?
- Sîyabend** : Şîranîyêka mintîqayî ya.
- Bawer** : Çîyî ra virazenê?
- Sîyabend** : Penîrê tezeyî, ardan û dimsî ra.
- Bawer** : Senî virazîyêno?
- Sîyabend** : Penîrê tezeyî kenê hurdî, dekenê quşxaneyî û penîr helîno.
- Bawer** : Dima?
- Sîyabend** : Dima, tayê ardan erzenê ver û têv danê, hetanî ke sûr beno. Badê ke sûr bî, tasêk şerbetê dimsî veradanê ser û hebêna sûr kenê, beno kunefe.
- Bawer** : Ti nînan senî zani?
- Sîyabend** : Verê di hewteyan demo ke maya mi viraştî, mi bala xo dabî.
- Bawer** : Himm, wina aseno ke zaf weş o! Ez maya xo ra destûr gêna û yêna.
- Sîyabend** : Hol o, ez pabeyê to ya.

BEŞÊ 4.
Demê kayî

Rojnuşteyê Zeynebe ra

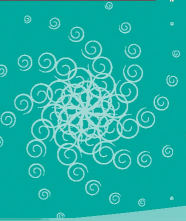
Ewro seba wezîfeyê dersa Zanayîşe Cu, mi pîrika xo de suhbet kerd. Mi aye ra pers kerd gelo sewzîyê hamnanî kancîn ê? Aye zî cewab da û va: Firingî, ecur, îsot, balcane, xîyar, kuy... Mi va, nêyê ke to vatî nînan ra tayê zimistanî zî deresenê. Aye va, eya nînan ra tayê zimistanî serayan de zî deresenê la ma înan ra vanê sewzîyê hamnanî. Dima ez aye ra musaya ke kelem, kartole, îspenax, silqe û xas zî sewzîyê zimistanî yê. Pîrika mi heştay û panc serrî ya û hîna zî xo ser o ya. Werdanê sewzîyinan ra zaf hes kena. Ez şîya ra aye, ez zî werdanê sewzîyinan ra zaf hes kena.

Nê sewzî û
meyweyan ra
tena sewzîyan
goreyê
demserranê
înan biresnîn
yewbînî.

Hamnan

Firingî
Kelem
Mişmişe
Kartole
Balcane
Ecur
Xewxe

Zimistan

BEŞÊ 5.
Demê wendene

Axa û xizmetkar

Axa, rojêk nêweş kewt. Venga xizmetkarê xo da û va:

-Şo doktorî ra vaje, “axayê mi nêweş kewto; serê ey masayo bîyo kuy, pîrnika ey masaya bîya bûncike, harmeyê ey masayo bîyo xîyar, pîzeyê ey bîyo hindî”.

Xizmetkarî va:

-Axa, ez do vajî, “axayê mi bîyo bostan”.

(Folklorê kurdan ra)

(portreya G.Arcimboldo)

BEŞÊ 6.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Şima zî derheqê werdiş û şimitişî de fiqrayêke vajîn û binusîn.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BEŞÊ 7
Demê wendene

Bostanê ma

Verê çemî de bostanêkê ma yo gird esto. Ma her serre tede gelek çîyan ronane. Ma emser bostanê xo kerd şeş qarixî. Ma qarixa verêne kerda pîyaz. Ma yê dîyine kerda maydanoz. Ma yê hîreyine kerda kuyî. Qarixa çarine de ma firingî ronayê. Qarixa pancine de ma îsot ronayo. Qarixa peyêne ya nêzdîyê fekê çemî zî ma kerda beşîlayî.

BEŞÊ 8.
Demê qiseykerdene û
nuştene

Nazdare maya xo reyra şîye markete. Reyonêke ra tayê sewzî û meyweyê ke dewe ra amebîy herînay.

Eke nê sewzîyî bostanê verê çemî ra ameyê, nînan ra kamcînî nêkewtê selika Nazdare?

1. Firingî
2. Kuy
3. Balcane
4. Pîyazo teze
5. Bamyâ
6. Îsot
7. Gizêr
8. Beşîla

BEŞÊ 9.
Demê wendene

Çibenokê kalikê mi

Gule, embaza xo Sînaya reyra zarava kena. Vana, ma peynîya nê hewteyî de şîy keyeyê bawkalê mi. Baxçeyê înan zaf weş o. Tede hewzêke esta, darê meyweyî estê, sewzîyê lezetinî ameyê ronayene. Kalikê mi badê ke dar û sewzîyê baxçeyî awe day, kursîyê verê hewze ser o ronîşt û va: “Hela ez şîma tutan ra çend çibenokan pers bika.” Ez û birayê xo ma verê lînganê ey de ronîştê û ma bi meraq goşdarîya ey kerde. Bawkalê mi çar çibenokî ma ra pers kerdî. Hela ez zî to ra pers bika, ti do bizana?

Deva nîya, deva ra berzêr a,
Hingimên nîya, hingimênî ra weşêr a,
Jehr nîya, jehrî ra talêr a.
Na çî ya?

gozêre

Yew çîyê mi esto,
Veyveke zere de ya,
Porê aye teber a.
No çî yo?

lazut

Yew çîyê mi esto,
Sere seke sereyê minara,
A bi xo binê erdî ra.

gizêr/bûncike

Yew çîyê mi esto,
Teber hêşin o,
Zere neqîşin o,
Kilîto asinin o.
No çî yo?

zebeşe/hindi

BEŞÊ 10.
Demê qiseykerdene
û nuştene

**Şima zî derheqê çîyanê werdişî û şimitişî de
çibenokêk vajîn û binusîn.**

.....
.....
.....
.....

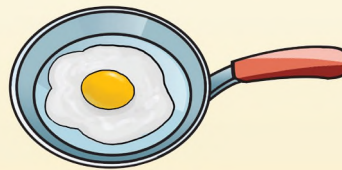
.....
.....
.....
.....

BEŞÊ 11.
Demê kayî

Xaçepersa cêrêne de nameyanê heşt çîyanê werdişî û şimitişî bivîn.

A	E	B	L	O	Q	E	L	Î	P
X	O	Ş	A	W	E	D	O	K	A
A	Ç	Ş	E	R	B	E	T	S	T
K	A	A	B	I	K	E	T	S	Î
A	Q	Û	K	A	N	Î	B	A	R
K	E	B	A	B	I	K	E	D	A
I	S	R	M	I	M	E	L	Î	Ş
L	Ê	I	E	H	A	T	X	E	T
A	H	Z	H	Ê	K	A	U	Û	N
N	A	N	Î	K	Î	Y	R	L	O
Î	E	C	R	A	T	Ê	Y	A	W

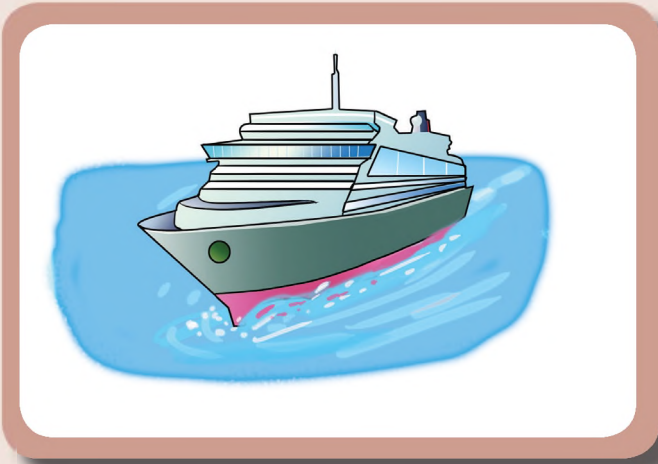

UNÎTEYA

6.

TRAFÎK
Û SEYAHET

Golikê keyî gayê keyî ra nêterseno.

Vateyê Verênan

BEŞÊ 1.
Demê wendene

Bi teyara firayîş

Mîrxan û Korja di wendekarê unîversîte yê. Na vîst serra ke may û pîyê înan welat ra vejîyayê û Swêd de, bajarê Stokholmî de ciwiyênê. Mîrxanî û Korja qerar da ke emser şîrê Dîyarbekir. La paseportê înan çin bîy. Eke kesêk biwazo welatêk ra şîro yewna welat, ganî paseportê ey estbo. Înan zî xo rê pasaport vet.

Goreyê wesayîtanê bînan teyara hîna leze şîna. La semedo ke teyara asan û demok kilm de resena cayê xo, bîletê aye heme wesayîtan ra vayêr o. Kesê ke biwazî erjan bifirî, ganî cayê xo rew abirnîn. Karê abirnayîşê cayî ra vanê rezervasyon. Mîrxanî û Korja zî di aşmî verê ameyîşê xo rezervasyonê xo kerd û bîletê xo erjan day birmayene.

BEŞÊ 2.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan binusîn.

1. Pasaport seba çiyî lazim o?

.....

2. Kamcîn wesayîte tewr leze şina?

.....

3. Mîrxanî û Korja çend aşmî verê ameyîşê xo rezervasyonê xo kerd?

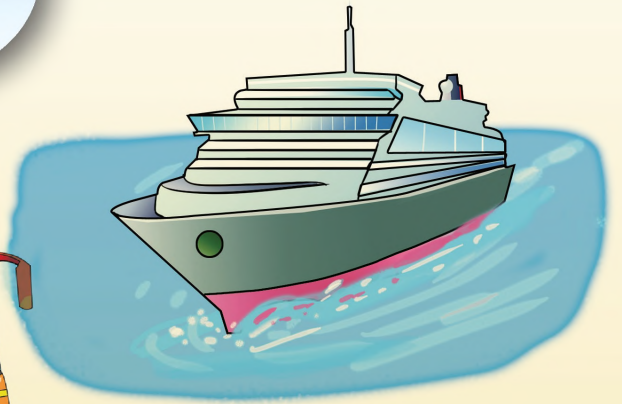
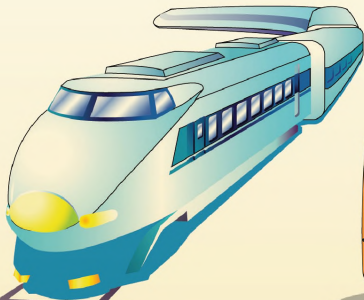
.....

4. Seba ke raywanî bîlêtan erjan biherîne ganî çî bikîn?

.....

5. Rezervasyon çî yo?

.....

BEŞÊ 3.
Demê wendene

Neqlkerdiş û rotarê teyarayan

Cayo ke teyarayî werzenê û yê nê war ci ra rasteyê teyara yê no vatene. Ge-ge mabênê di rasteyanê teyara de firayîşê rasterastî nêbenê. O dem raywanî bi di teyarayan firenê. Teyaraya verêne raywanan bena yew rasteyê teyara de peye kena. Raywanî uca nişenê teyarayêka bine û şinê cayê xo. Nê karî ra “neqlkerdiş” vanê. Swêd ra heta Dîyarbekir zî firayîşê rasterastî çin ê. Coka teyaraya verên ya Mîrxanî û Korja rasteyê teyara yê Îstanbulî de vindete. Teyaraya Dîyarbekirî seba ke xirabe bîbî, badê heşt saetan bi rotar weriştê û erey resaye rasteyê teyara yê Dîyarbekirî. Mîrxan û Korja bi taksî şîy keyeyê datê xo Zîwer Begî.

BEŞÊ 4.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corênî venganeyanê cêrênan pirr bikîn.

1. Cayo ke teyarayî werzenê û yê nê war ci ra yê no vatene.
2. Ge-ge mabênê di rasteyanê teyara de nêbenê.
3. heta zî firayîşê rasterastî çin ê.
4. Teyaraya Dîyarbekirî seba ke xirabe bî, badê heşt saetan weriştê.
5. Mîrxan û Korja bi şîy keyeyê datê xo Zîwer Begî.

BEŞÊ 5.
Demê qiseykerdene û
nuştene

Welatê ma de cayê seyahetî

Zîwer Beg Dîyarbekir ra yo. Mamostayêko teqawutbîyaye û zanaye yo. Biraza û birakênaya xo de, xoçaya werdî ser o dest bi xoşebere kerd. Korja datê xo ra pers kerd:

-Dato, welatê ma de kamcîn cayê turîstîkî estê?

Zîwer Beg bi na perse gelek şa bî û va:

-Biewnî Korjaya mi, her cayê welatê ma turîstîk o. Ez do nameyê çend bajarênê tarîxîyan to rê vaja:

Dîyarbekir, Gêl, Farqîn, Licê, Bazîd, Bidlîs, Tetwan, Riha, Cizîre, Şernex.

BEŞÊ 6.
Demê wendene

Goreyê melumatê corênî cewabanê persanê cêrênan bivîn.

1. Kam Dîyarbekir ra yo?
a) Mîrxan b) Zîwer Beg c) Korja
2. Zîwer Begî, biraza û birakênaya xo de, xoçaya werdî ser o dest bi çi kerd?
a) Raywanî b) Werd c) Xoşebere
3. Zîwer Beg bi persa Korja se bî?
a) Xemgîn b) Hêrs c) Şa
4. Zîwer Begî nameyê kamcîn bajarî xo vîr ra kerd?
a) Meletî b) Tetwan c) Dîyarbekir

Riha

BEŞÊ 7.
Demê wendene

Cayê Seyahetî-1

Mîrxan û Korja, melumatê ke Zîwer Begî day înan ra gelek keyfweş bîy. La meraqê înan zî hîna zîyade bi. Roja bîne pîya şîy bedenê Dîyarbekirî ser. Weyra Mîrxanî datê xo ra pers kerd:

- Dato, to rê zehmet ma rê qalê cayanê seyahetî yê nê bajaran bike.
- De hol o. Ma do ewro qalê tayê cayanê seyahetî bikî.
- Dato, na rey ez do binusa. To rê zehmet hêdî vaje.
- Beno cîgera mi. Bajar bi bajar tayê cayê muhîmî yê seyahetî nê yê:

Şikeftê Hesûnî, Farqîn

Medreseya Şerefiye, Bidlîs

DÎYARBEKIR DE : Bedenê Dîyarbekirî, Çemê Dicle, Pirdo Despance,
Camîyo Gird, Dêrê Meyrema.

BAZÎD DE : Qesra Îshaq Paşayî û Gorê Ehmedê Xanî.

BIDLÎS DE : Kelaya Bidlîsî, Medreseya Şerefiye, Gola Nemrûdî, Sîpanê Xelate.

RIHA DE : Kelaya Riha û Gola Maseyan.

CIZÎRE DE : Çemê Dicle, Koyê Cûdî, Birca Beleke, Gorê Mem û Zîne,
Medreseya Sûre û Gorê Nuh Pêxemberî.

FARQÎN DE : Camîyê Selahedînê Eyubî, Kelaya Zembîlfiroşî û Şikeftê Hesûnî.

BEŞÊ 8.
Demê kayî

Goreyê melumatê corênî vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

1. Gorê Ehmedê Xanî Dîyarbekir de yo. ()
2. Farqîn de Camîyê Selahedînê Eyubî esto. ()
3. Gola Maseyan Cizîre de ya. ()
4. Bidlîs de Gola Nemrûdî esta. ()
5. Pirdo Despance Dîyarbekir de yo. ()

BEŞÊ 9.
Demê kayî

Nameyê bajarên û cayanê cêrênan biresnîn yewbînî.

1. Dîyarbekir	Gola Maseyan
2. Bazîd	Gorê Mem û Zîne
3. Bidlîs	Kelaya Zembîlfiroşî
4. Riha	Gola Nemrûdî
5. Cizîr	Qesra Îshaq Paşayî
6. Farqîn	Pirdo Despance

BEŞÊ 10.
Demê wendene

Cayê Seyahetî-2

Zîwer Begî, Mîrxan û Korja berdî Pirdê Despanceyî ser. O bi xo, seba ke boya xo verado, şî seyrangehê verê çemî. Dima Mîrxan û Korja zî şîy leyê ey û Korja va:

-Dato, ti şênî tayê cayanê bînan yê seyahetî zî vajî?

Zîwer Begî va:

-liiii, tayê cayê bînî zî nê yê:

Sêrt, Mêrdîn, Dara, Colemêrg, Miks, Wan, Kolik, Semsûr, Dêrsim, Hîzan.

BEŞÊ 11.
Demê nuştene

Pirdo Despance, Camîyo Gird, Dêrê Meyrema, Qesra Îshaq Paşayî, Gorê Ehmedê Xanî, Kelaya Bidlîsî, Medreseya Şerefiye, Gola Nemrûdî, Sîpanê Xelate, Kelaya Riha, Gola Maseyan, Birca Beleke, Gorê Mem û Zîne, Medreseya Sûre, Gorê Nuh Pêxemberî, Kelaya Zembîlfiroşî, Şikeftê Hesûnî.

Listeya corêne ra nameyanê gole, kela, gor û medreseyan vejîn.

1. Kela:
2. Gor:
3. Medrese:
4. Gole:

BEŞÊ 12.
Demê wendene

Çemê Feratî û Dicle

Mîrxan û Korja seyahetê xo yê Dîyarbekirî ra gelek keyfweş bîy. Rojêk zî şîy Fîsqeya û Camîyê Hezretê Silêmanî. Uca dî ke Çemê Dicle binê Bedenê Dîyarbekirî de herikêno. Demo ke agêray keye Mîrxanî pers kerd:

-Dato, ti şênî ma rê hebê qalê Çemê Dicle bikî?

-Biewnîn delalê mi. Welatê ma de di çemê zaf muhîmî estê: Ferat û Dicle. Ferat, çemê tewr derg yê welatê ma yo. No çem erdê Xarpêt, Meletî, Semsûr, Riha û Dîlokî ra herikêno. Dicle zî erdê Pîran, Dîyarbekir, Heskîf û Cizîre ra derbaz bena. Mıntıqaya mabênê nê her di çeman ra Mezopotamya yêno vatene. Mezopotamya de gelek cayê tarîxî û turîstîkî estê. La bitaybetî ê bajarê ke Ferat û Dicle mîyanê înan ra vîyarenê gelek weş ê.

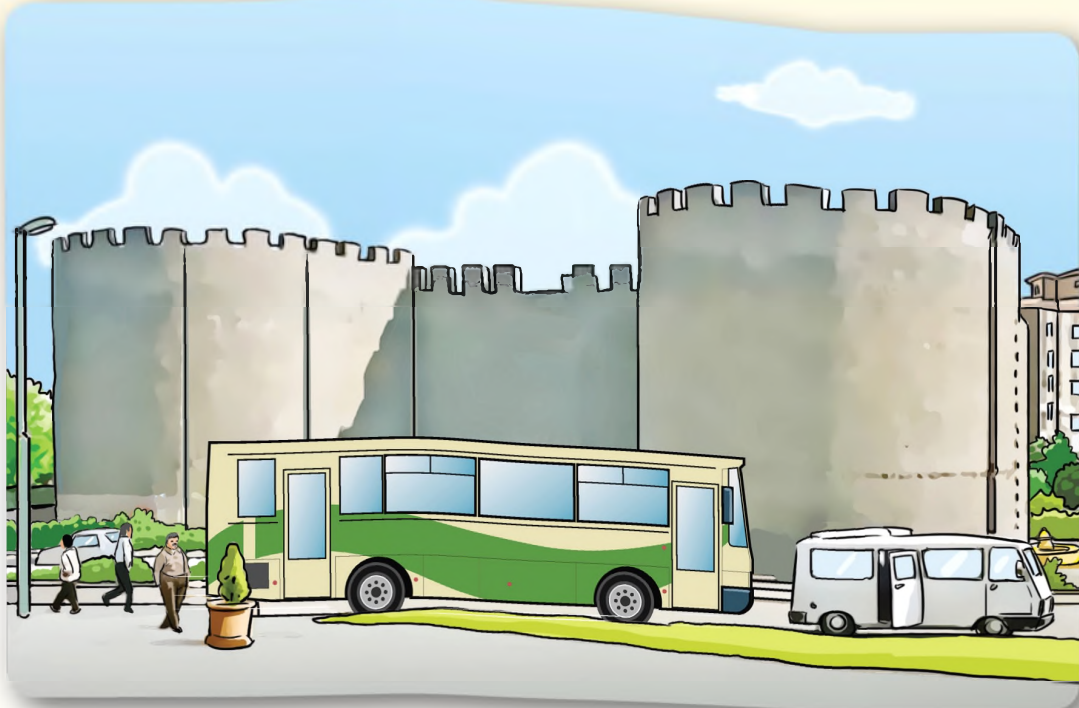
BEŞÊ 13.
Demê qiseykerdene û nuştene

Şima zî nameyanê tayê çeman vajîn û binusîn.

1.
2.
3.
4.
5.

BEŞÊ 14.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Trafikê Diyarbekirî

Keyeyê Zîwer Begî Peyas de yo. Mıntıqaya Peyasî, hetê cugeh û sîteyanê modernan ra zaf averşiyayî ya. Korja û Mîrxanî seyahetê xo yê Berê Koyî qedêna, weniştî otobusa mîyanê bajarî û amey keyeyê Zîwer Begî. La semedo ke Peyas, Berê Koyî ra gelek dûrî yo, Korja û Mîrxan hebê erey resay keyeyê Zîwer Begî. Demo ke Zîwer Beg înan vera şî, Mîrxanî va:

- Bibexşe Dato, ma erey kewtî, ma ti dayî vindetene.

Zîwer Begî va:

-Nê nê cîgera mi, muhîm nîyo. Diyarbekir de trafik hebê zor o. Ez ewro wazena fikranê şima yê derheqê trafikê Diyarbekirî de goşdarî bika.

Korja:

-Dato, mi trafikê Diyarbekirî de gelek çiyê pozîtîfî diy. Sey nimûne, wesayîti qet çilaya sûre de nêvîyarenê. Cayê çilayan de peyaviyerî estê û raywanî uca ra şinê.

Wesayîte komresî bêrabên yêne, raywananê xo gêne û hereket kenê. Raywanî dîngan de vêşî nêvîndenê. Otobuse de ciwanî ca danê kesanê pîlan û astengdaran.

Mîrxan:

-Dato, Korja çiyê pozîtifî vatî, bi destûrê to ez zî do çiyane negatîfan vaja. Trafîk de vengê kornayan vêşî estê. Wasîtayê komresî yê qijî, têqest kewenê. Trafîk de no çiyêk rast nîyo. Seba naye ra zaf reyî qezayî benê. Kêmaneyêko bîn zî no yo ke mîyanê bajarî de rayîrê bîsîklêtan çin ê.

Zîwer Beg:

-Mîrxan, ti rast vanî. Verê rewşa trafîkî xirabêr bî; Melîk Ehmed ra heta Berê Riha merdiman bi erebeyanê estoran çî-mî kirîştêne. La Korja zî rast vana. Ewro trafîk de averşiyayîşê zaf girdî estê. Taxanê neweyan û dorûverê bajarî de rayîrê gelek biserûberî ameyê viraştene. Ez hêvî kena ke kêmaneyê ke ti û Mîrxan vanî, do orte ra wedariyê.

BEŞÊ 15.
Demê nuştene

Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

1. Zîwer Begî /yo / de / Keyeyê / Peyas

.....

2. ya / Peyasî / averşiyayî/ Mîntiqaya / zaf

.....

3. erey / Korja û Mîrxan/ hebê / Zîwer Begî / keyeyê /resay

.....

4. çilaya / qet / de / sûre / Wesayîfî / nêvîyarenê

.....

5. nêvîndenê / de / vêşî / Raywanî / dîngan

.....

BEŞÊ 16.
Demê qiseykerdene û
nuştene

**Şima zî panc çîyanê pozîtîf û negatîfan yê trafikê bajarê xo vajîn
û binusîn.**

Çiyê Pozîtîfi:

1.
2.
3.
4.
5.

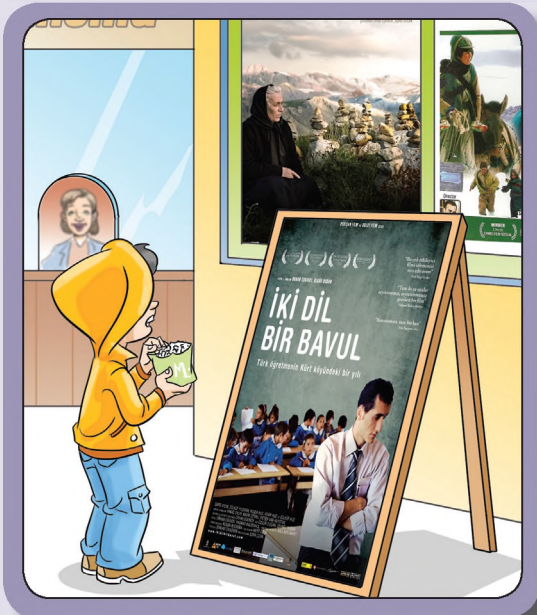
Çiyê Negatîfi:

1.
2.
3.
4.
5.

UNÎTEYA

7.

ÇALAKÎYÊ
SERBESTÎ

Tena dare derdê dare zana.

Vateyê Verênan

BEŞÊ 1.
Demê wendene û
qiseykerdene

*Qeçekêno, şîma do demê xo yê
serbestî de se bikîn?*

Çalakîyê Serbestî

Fîraze: Ez do
hîkayan biwana.

Kajîn: Ez do ê
resiman boyax bika.

Borane: Ez zî
do seba hîkayan
resiman viraza.

Paksar: Ez zî do
resiman çarçewa bika.

BEŞÊ 2.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corênî venganeyanê cêrênan pîrr bikîn.

1. do ê resiman boya biko.
2. Fîraze do biwano.
3. do resiman çarçewa biko.
4. Borane do seba hîkayan virazo.

BEŞÊ 3.
Demê wendene û
qiseykerdene

Qeçekêno, şima demê xo yê serbestî de se kerd?

Tajdîn: Mi embazanê xo
reyde gude kay kerde.

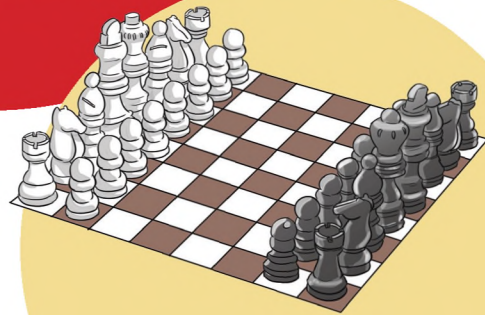
Gulîstane: Mi
temaşeyê filman kerde.

Şîrine: Mi hetkarîya
kesanê muhtacan kerde.

Elî: Mi Înternet de
keyepelê domanan
taqîb kerdî.

Alan: Mi embazanê xo
reyde kişik kay kerd.

BEŞÊ 4.
Demê kayî

Goreyê melumatê corênî nameyan û resimanê cêrênan biresnîn yewbînî.

1. Tajdîn

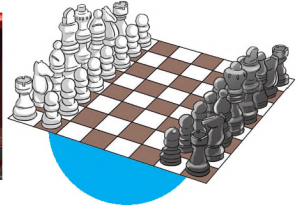
2. Şîrine

3. Hesên

4. Elî

5. Gulîstane

6. Alan

Wanîgehê çarçûkê herî mezin e
Çarçûkê herî mezin e
Çarçûkê herî mezin e
Çarçûkê herî mezin e
Çarçûkê herî mezin e

BEŞÊ 5.
Vateyê Pîlan

Vateyê Pîlan

“Qewmêk eke bêkitab bibo
Maneno dewarê bêziwanî.”

(Ehmedê Xasî)

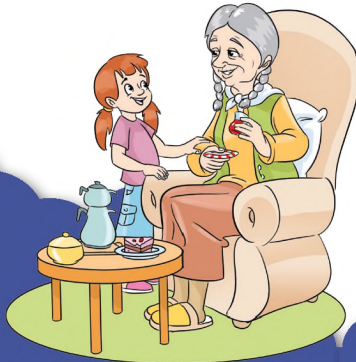

Ehmedê Xasî

BEŞÊ 6.
Demê wendene û
qiseykerdene

Aşmîne:
Ez pîrika xo
ra goşdarîya
sanikan kena.

Hîşyar: Ez û embazê xo ma
yewbînan ra çibenokan persenê.

Birûsk:
Ez kalikê
xo ra
lezvatokan
musena.

Sînan:
Ez dersanê xo
tekrar kena.

BEŞÊ 7.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corênî venganeyanê cêrênan pîrr bikîn.

1. embazê xo yewbînan ra persenê.
2. dersanê xo keno.
3. kalikê xo ra museno.
4. pîrika xo ra kena.

BEŞÊ 8.
Cayê çalakîyan

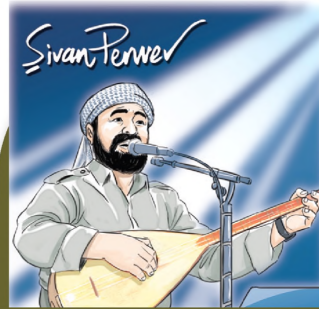
1. Sînema de temaşeyê filman kenê.

2. Ravistgehan de resiman musnenê.

3. Maçanê futbolî stadyûman de kay kenê.

4. Deyîrbazî cayê konserî de deyîran vanê.

5. Tîyatrobazî salonanê tîyatroyî de kay kenê.

6. Canbazî sîrkan de hunerê xo musnenê.

7. Baxçeyê heywanan de gelek heywanî ciwîyênê.

8. Lûneparke de gelek kayê domanan estê.

BEŞÊ 9.
Demê kayî

Nameyan û resimanê cêrênan biresnîn yewbînî.

Canbaz

Deyîrbaz

Tiyatrobaz

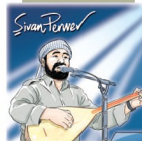
Fîlm

Resim

Futbol

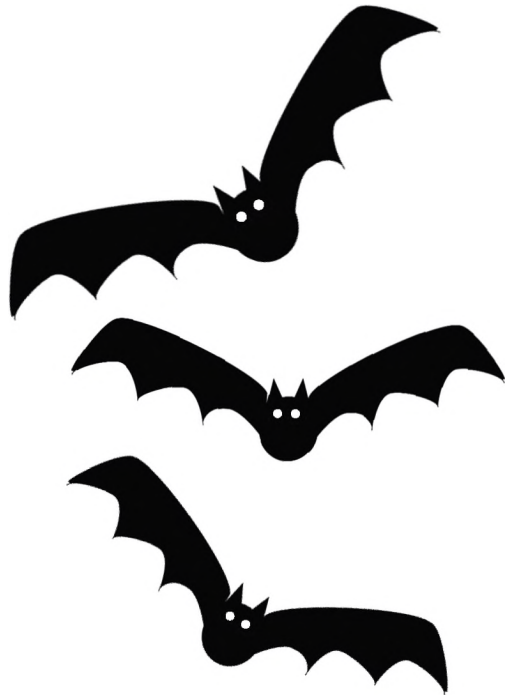
Heywan

Kay

BEŞÊ 10.
Demê wendene

Borane goşdarîkerdena hîkayan ra gelek hes kena. Rojêk dapîra xo ra persaye, gelo şewşewokî çira roj nêasenê? Naye ser ra dapîra aye aye rê hikayêya şewşewoke û Silêman Pêxemberî vate:

Şewşewoke û Silêman Pêxember

Vanê gama ke Silêman Pêxemberî Belqîsa xo rê ardibî, Belqîsa ey ra waşt ke purtê teyran ra aye rê nivînêke virazo. Silêman Pêxemberî ferman da heme teyran û va: “Ganî şima xo biruçiknîn ke Belqîsa rê nivînêke virazîn.” O taw şewşewoke nêvindete, leze pûrtê xo ruçikna û şîye. La teyranê bînan no ferman rast nêdî û va: “Silêman Pêxember, ma gune nîyo ke seba cinîya xo ti ma pêrunê bidî ruçiknayene? Ma do senî zimistanî bê purt vîyarnê? No purt, canê ma serdî ra paweno.”

Silêman Pêxemberî vatena înan rast dîye û fek înan ra verada. La şewşewoke ke xo ruçiknabî, a roje ra pey, şerm kena ke roj vejîyo mîyanê embazan, coka şewe vejîyêna.

Osman Sebrî

BEŞÊ 11.
Demê qiseykerdena
û nuştene

Meselaya şewşewoke çî ya, vajîn û binusîn.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BEŞÊ 11.
Demê wendene

Domanî û Înternet

Ewro zaf keyeyan de Înternet esto. Coka zaf domanî demê xo yê serbestî bi Înternet vîyarnenê. Domanî Înternetî seba meqsedanê cîya-cîyayan xebitnenê. Înternet seba wezîfeyanê wendegehî gelek faydedar o. Çunke domanî zaf rey seba wezîfeyanê wendegehî Înternetî ser o xebitîyenê û uca ra zaf melumat gêne. Yanî Înternet ewro kewto cayê ansîklopedîyanê girdan. No het ra xebitnayîşê Înternetî zaf baş o. Reyna domanî seba ke demê xo weş vîyarnîn zî Înternetî xebitnenê. Labelê ge-ge domanî xo vîr ra kenê û zaf demê xo gêrayîşê Înternetî de vîyarnenê. No het ra zî xebitnayîşê Înternetî zaf netîceyanê nebaşan peyda keno. Coka ganî domanî xebitnayîşê Înternetî de zaf hişyar bîn û zaf demê xo yê serbestî Înternetî ser o nêvîyarnîn.

BEŞÊ 13.
Demê kayî

Goreyê melumatê corênî vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

- Ganî domanî heme demê xo yê serbestî Înternetî ser o vîyarnîn. ()
- Eke Înternet hol bêro xebitnayene seba domanan zaf faydedar o. ()
- Zaf melumato ke ansîklopedîyan de esto, Înternet de peyda beno. ()
- Ganî domanî xebitnayişê Înternetî de zaf hişyar bîn. ()

BEŞÊ 14.
Demê çibenokan

Yew çiyê mi esto,
Hende sipî yo, maneno şitî,
Hende sîya yo, maneno qîrî,
Çaxo ke şino, maneno tîrî.
No çî yo?

(qîrîke)

Daşta suxte,
Naşta suxte,
Mîyan de qere suxte.
No çî yo?

(kesa)

Yew çiyê mi esto,
Dîna-alemî vînenno,
Verê berê xo nêvînenno.
No çî yo?

(çim)

Gomeyê pîyê mi,
Yew estune ser o yo.
No çî yo?

(fek û zîwan)

Yew çiyê mi esto,
Nêmeyê koçik o,
Dês ra zeliqnaye yo.
No çî yo?

(goş)

Panc way î,
Her yewe ser o yew
sale esta.
No çî yo?

(engîstî/bêçîkî)

BEŞÊ 15.
Demê kayî

Çibenokanê cêrênan û resiman biresnîn yewbînî.

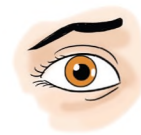
Yew çiyê mi esto,
Dîna-alemî vînenî,
Verê berê xo nêvînenî.
No çî yo?
.....

Daşta suxte,
Naşta suxte,
Mîyan de qere suxte.
No çî yo?
.....

Yew çiyê mi esto,
Hende sipî yo, maneno şitî,
Hende sîya yo, maneno qîrî,
Çaxo ke şîno, maneno tîrî.
No çî yo?
.....

Gomeyê pîyê mi,
Yew estune ser o yo.
No çî yo?
.....

Panc way î,
Her yewe ser o yew
sale esta.
No çî yo?
.....

Yew çiyê mi esto,
Nêmeyê koçik o,
Dês ra zeliqnaye yo.
No çî yo?
.....

BEŞÊ 16.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Qeçekêno, şîma zî panc çibenokan vajîn û dima ra binusîn.

1.....

.....

.....

.....

2.....

.....

.....

.....

3.....

.....

.....

.....

4.....

.....

.....

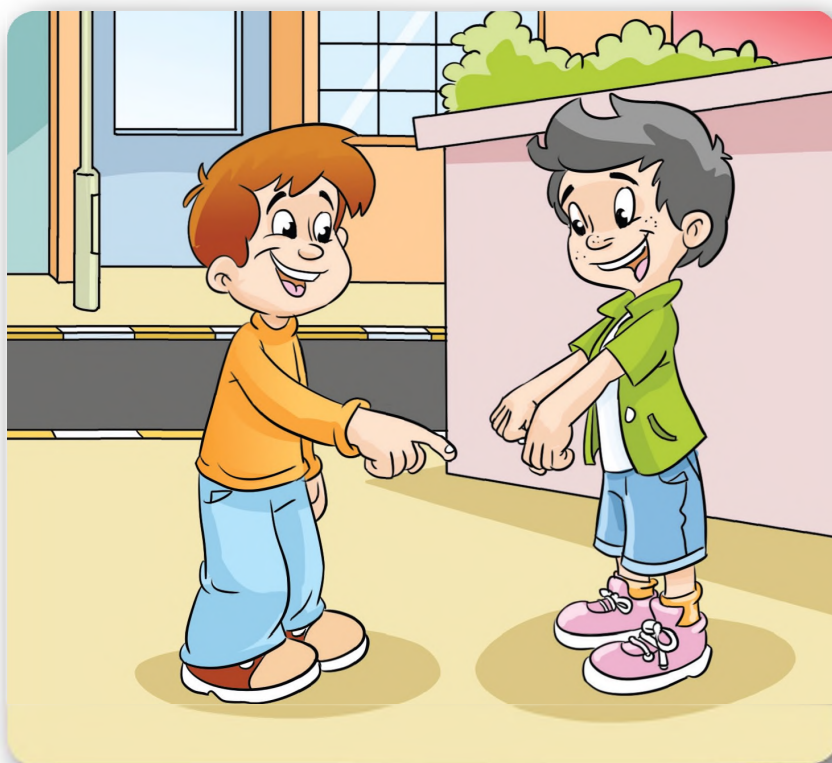
.....

5.....

.....

.....

.....

Zewnce-fert

Domanî kayê zewnce-fertî bi xaran yan zî bi gozan kay kenê. Zewnce-fert mabênê di kesan de yêno kaykerdene. Di kesî, ver bi yewbînî vindetê û înan ra yew çend xaran mîyanê destê xo de nimneno û yê bînî ra pers keno: Nê zewnc ê yan fert ê? Keso ke cewab dano eke bizano ê zewnc ê yan fert ê, xaranê mîyanê destê ey weno û benê yê ey; dore zî yena ey. O wext o xaran keno mîyanê destê xo û pers keno. Kay wina devam keno û wexto ke xarê yewî biqediyê kay zî qedîno.

BEŞÊ 18.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Domanêno, şima zî kayêk vajîn û dima ra binusîn.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A series of horizontal grey lines on a white background, providing a template for writing.

FERHENGEK

A

A	: O
Abide	: Anıt
Aciz kerdene	: Rahatsız etmek
Agêrayene	: Dönmek
Alunça	: Erik
Alunçêre	: Erik ağacı
Amade kerdene	: Hazırlamak
Amadekarî	: Hazırlık
Ameyene orte	: Meydana gelmek, oluşmak
Ameyene war	: İnnek, aşağı inmek
Asayene	: Görünmek
Asanî	: Kolaylık
Astengdar	: Engelli
Aver şiyene	: Gelişmek, ilerlemek
Averşiyayî	: Gelişmiş
Awan biyene	: İnşa edilmek
Awan kerdene	: İnşa etmek
Awe	: Su
Awke	: Banyo (banyo yeri), suluk

B

Babî	: Baba
Bajar	: Şehir
Bazirganîye	: Ticaret
Bêguman	: Kuşkusuz, süphesiz
Bêhal	: Halsiz
Bêrabên	: Aralıksız
Ber	: Kapı
Berdene	: Götürmek
Bername	: Program
Berteng	: Sofa, hol
Bi baldarî	: Dikkatle
Bibexşe	: Affedersin
Birra pesî	: Küçükbaş hayvan sürüsü
Birre	: Sürü
Bilet	: Bilet
Birakêna	: Erkek kardeşin kızı, yeğen

Biraza	: Erkek kardeşin oğlu, yeğen
Birc	: Burç
Biserûber	: Düzenli
Bitaybetî	: Özellikle
Boyax kerdene	: Boyamak
Bûncike	: Havuç

C

Ca ardene	: Uygulamak, tatbik etmek
Ca de	: Hemen, anında
Cayê xo girewtene	: Yerini almak, yerleşmek
Cem	: Öğün
Cinî	: Kadın
Ciwîyayene	: Yaşamak
Cîya-cîya	: Ayrı ayrı, başka başka
Coka	: O nedenle, ondan dolayı
Cugeh	: Yaşam alanı
Cuwen	: Harman

Ç

Çalakî	: Faaliyet, eylem
Çatrayîr	: Kavşak
Çeku	: Sözcük, kelime
Çem	: Nehir, çay
Çente	: Çanta
Çibenok	: Bilmecce
Çira	: Neden
Çinitene	: Biçmek
Çünke	: Çünkü

D

Dadî	: Anne
Dapîre	: Nine
Dare	: Ağaç
Dat	: Amca
Dayene naskerdene	: Tanıtım
Dejayene	: Ağrıtmak, acıtmak
Dem	: Vakit, zaman
Demserre	: Mevsim
Dengbêj	: Ses sanatçısı, şarkıcı

Derheqê ... de	: Hakkında
Derman	: İlaç
Derse dayene	: Ders vermek
Derse girewtene	: Ders almak
Derzîne	: İğne
Dest pêkerdene	: Başlamak
Destawxane	: Yüznumara, hela
Destşok	: Lavabo
Destûr	: İzin, müsaade
Deva	: Deve
Dewe	: Köy
Dewij	: Köylü
Deyîrbaz	: Şarkıcı, türkücü
Deyîre	: Şarkı, türkü
Didan	: Diş
Doman	: Çocuk
Dore	: Sıra, nöbet
Dorûver	: Çevre, etraf

E

Eke	: Eđer, şayet
Erd	: Yer
Embaz	: Arkadaş
Emser	: Bu yıl
Erebeyê estorî	: At arabası
Ereq dayene	: Terlemek
Erey	: Geç
Etjan	: Ucuz
Estene	: Var olmak
Eştene	: Atmak

F

Fert	: Tek
Firayîş	: Uçuş, uçma
Fırçe kerdene	: Fırçalamak

G

Ge-ge	: Bazen
Gelek	: Çok
Gelo	: Acaba
Genim	: Buğday
Gêrayene	: Gezme, dolaşmak
Gilyaze	: Kiraz
Gilyazêre	: Kiraz ağacı
Girêdaye	: Bağlı
Girewtene	: Almak
Gizêr	: Havuç

Gor	: Mezar
Gore	: Göre
Goşdarî kerdene	: Dinlemek
Goşt	: Et
Goze	: Ceviz
Gozêre	: Ceviz ağacı
Gudlinge	: Futbol
Gulp-gulp kerdene	: [Yüreği] Küt küt atmak

H

Hamnan	: Yaz
Hawa	: Çeşit
Hebê	: Biraz
Heme	: Hep, hepsi, bütün
Hemver	: Karşı
Hende	: Onca, o kadar
Her yew	: Her bir
Henikîyayene	: Akmak, kaymak
Herînayene	: Satın almak
Heval	: Arkadaş
Hewa	: Hava
Hewn	: Uyku
Hewn a kerdene	: Uyutmak, söndürmek
Heywan	: Hayvan
Hêdî	: Yavaş
Hênî	: Çeşme, pınar
Hêşin	: Yeşil
Hindî	: Karpuz
Hingimên	: Bal
Hişyar	: Uyanık, dikkatli
Hişyar biyene	: 1. Uyanmak 2. Dikkatli davranmak
Honik	: Serin
Huyayene	: Gülmek

J

Jêhatî	: Becerikli
Jehr	: Zehir

K

Kalik	: Dede
Kan	: Eski
Kar	: 1. İş 2. Fayda
Kartole	: Patates
Kay	: Oyun
Kay kerdene	: Oynamak
Kuçe	: Sokak
Kekvile	: Papatya

Kela	: Kale
Kelem	: Lahana
Kel-mel	: Eşya
Kemî piro dayene	: [Diş] Çürümek, [Diş] Çürütmek
Kesa	: Kaplumbağa
Keştî	: Gemi
Keta	: Çörek
Kewtene	: Düşmek
Keye	: 1. Ev 2. Aile
Keyepel	: İnternet ana sayfası
Keyfweş biyene	: Neşelenmek, sevinmek, memnun olmak
Keyfweşi	: Neşe, sevinç
Kêmane	: Eksiklik
Kêmi	: Eksik
Kêmiye	: Eksiklik
Kêna	: Kız
Kilame	: Şarkı, türkü
Kilm	: Kısa
Kinc	: Elbise, giyecek, giysi
Kişik	: Satranç
Kitab	: Kitap
Ko	: Dağ
Koçike	: Kaşık
Komresi	: Toplu ulaşım

L

Lamba	: Lamba
Lazut	: Mısır
Layê didanan	: Diş ipi
Leşe	: 1. Vücut 2. Leş
Lezvatok	: Şaşırtıcı tekerleme
Lîman	: Liman
Lode	: Yığın

M

Mabên	: Ara, mola, teneffüs
Mamosta	: Öğretmen
Masayene	: Şişmek
Mase	: Balık
Mendene	: Kalmak
Mendene	: Benzemek
Menge	: Ay (30 gün)
Menzera	: Manzara
Merdim	: İnsan, adam
Mesela	: Mesel (kısa öykü)
Mesele	: Sorun, problem

Muayene	: Muayene
Muayene kerdene	: Muayene etmek
Mikrob	: Mikrop
Mintiqa	: Bölge
Mişmişe	: Kayısı
Mitbaxe	: Mutfak
Musayene	: 1. Öğrenmek 2. Alışmak
Musnayene	: 1. Göstermek 2. Öğretmek 3. Alıştırmak

N

Na	: Bu
Naye	: Bu
Negatîf	: Olumsuz, negatif
Nêm	: Yarım
Nêmcet	: Eksik
Nême	: Yarı, yarım
Nêmroje	: Ögle
Nenûg cira kerdene	: Tımak kesmek
Neqîşin	: Nakışlı
Neqlkerdiş	: Aktarma, nakletme
Nerm	: Yumuşak
Newe	: Yeni
Newe kerdene	: Yenilemek
Nêweş kewtene	: Hastalanmak
Nêweşxane	: Hastane
Nêzdi	: Yakın
Nika	: Şimdi
Nivîne	: Yatak
Nizm	: Alçak
Nuşte	: Yazı
Nuştene	: Yazmak

O

Oda	: Oda
Orte ra wedariyayene	: Ortadan kaldırılmak, ortadan kalkmak

P

Pakker	: Silgi
Pak	: Temiz
Pak kerdene	: Temizlemek
Pakiye	: Temizlik
Pasaport	: Pasaport
Pes	: Küçükbaş hayvan, sürü
Pey	: Arka
Peyaviyer	: Yaya geçidi
Peyni	: Son. arka, netice
Pird	: Köprü

Pirdo Despance	: On Gözli Köprü
Pirr	: Dolu
Pising	: Kedi
Piya	: Beraber, birlikte
Piyaz	: Soğan
Por	: Saç
Pozîtf	: Olumlu, pozitif
Puk	: Tipi, kar fırtınası
Purt	: Tüy

Q

Qal kerdene	: Bahsetmek, sözünü etmek
Qarixe	: Karık (küçük ark)
Qayde	: Kural, kaide
Qedênayene	: Bitirmek
Qediyayene	: Bitmek
Qerar	: Karar
Qesre	: Kasır, köşk
Qevde	: Demet
Qeza	: Kaza
Qij	: Küçük
Qijike	: Karga
Qilêr	: Kir
Qilêrin kerdene	: Kirletmek
Qirrike	: Boğaz
Qirşûqale	: Çerçöp
Qisa	: Söz, laf
Qîr	: Zift
Qutiya çopî	: Çöp kutusu

R

Rakewtene	: Yatmak
Rasterast	: Doğrudan, direkt
Rasteyê teyara	: Havaalanı, uçak alanı
Ravistgeh	: Sergi
Raywan	: Yolcu
Refê kitabana	: Kitap rafı
Rengin	: Renkli
Reqas	: Oynayan, dans eden, dansör
Resayene	: Yetişmek, varmak
Resim	: Resim
Reyna	: Tekrar, yine, bir kez daha
Reyra	: Beraber, birlikte
Rî	: Yüz, surat
Rîhuyaye	: Güler yüzlü
Rind	: Güzel
Rojnuşte	: Günce
Roşn	: Aydın, aydınlık

Rotar	: Rötär, gecikme
Rotene	: Satmak
Ruçiknayene	: Yolmak
Rûmetdarî	: Saygılılık

S

Sabun	: Sabun
Salona Tiyatroyî	: Tiyatro salonu
Sanike	: Masal
Saye	: Elma
Seba	: İçin
Seke	: Gibi
Semedo ke	: İçin
Senî	: Nasıl
Senîn	: Nasıl
Sereyê xo şutene	: Yıkılmak, banyo yapmak
Serê sibayî	: Sabahleyin
Servîse	: Servis (arabası)
Seserre	: Yüzyıl, asır
Seveknayene	: Korumak, muhafaza etmek
Seyahet	: Gezi, yolculuk
Seyrangeh	: Piknik alanı
Siba	: 1. Yarı 2. Sabah
Sinife	: Sınıf
Sipî	: Beyaz, ak
Sîye	: Gölge
Soz dayane	: Söz vermek
Swêd	: İsveç

Ş

Şa biyene	: Neşelenmek, sevinmek, memnun olmak
Şamî	: Akşam yemeği
Şan	: Akşam
Şane kerdene	: Taramak
Şayene	: Edebilmek, yapabilmek
Şerm kerdene	: Utanmak
Şewşewoke	: Yarasa
Şikefte	: Mağara
Şikitene	: Kırmak
Şikîyayene	: Kırılmak
Şimitene	: İçmek
Şiyene	: Gitmek
Şutene	: Yıkamak

T

Taksî	: Taksi
Tal	: Acı

Tarîx	: Tarih
Tarîxî	: Tarihsel, tarihi
Teber	: Dışarı, dış
Tebîet	: Doğa, tabiat
Tekrar kerdene	: Tekrarlamak
Temâşe kerdene	: Bakmak, izlemek, seyretmek
Tena	: Sadece, yalnız
Teqawutbîyaye	: Emekli
Terke	: Ekin
Tepîya	: Geri, sonra
Teyara	: Uçak
Têmiyanek	: Karışık
Têşan bîyene	: Susamak
Tîmar kerdene	: Tımar etmek, kaşağılamak
Tîyatrobaz	: Tiyatrocu
Traktore	: Traktör
Turîst	: Turist
Turîstîk	: Turistik

U

Unîversîte	: Üniversite
------------	--------------

V

Vatene	: Söylemek, demek
Vay dayene	: Savurmak
Vay	: Pahalı
Vaya	: Fiyat, paha
Vaz dayene	: Koşmak
Vejiyayene	: Çıkmak
Vengane	: Boşluk
Veraşan	: Akşamüstü
Verê	: Önce
Verên	: 1. İlk, birinci 2. eski
Verî	: Eski
Vetene	: Çıkarmak
Veyveke	: 1. gelin 2. Kız biçimindeki oyuncak bebek
Vile	: Çiçek
Vilike	: Çiçek
Viyarnayene	: Geçirmek
Vîyartene	: Geçmek
Vurnayene	: Değiştirmek
Vurîyayene	: Değişmek

W

Ware	: Yayla
Waştene	: İstemek

Waye	: Kız kardeş
Weçînitene	: Seçmek
Wedardayene	: Kaldırmak
Wedariyayene	: Kaldırılmak
Welat	: Ülke, vatan
Wendegeh	: Okul
Wendekar	: Öğrenci
Wendene	: Okumak
Werd	: Yemek, aş
Werdene	: Yemek
Weriştene	: Kalkmak
Wesayîte	: Araç, vasıta
Weşî	: Sağlık
Wina	: Böyle, şöyle

X

Xaçeperse	: Bulmaca
Xanime	: Hanım, eş
Xare	: Misket, bilye
Xebitîyayene	: Çalışmak
Xemgîn	: Üzüntülü, üzgün, kederli
Xemgîn bîyene	: Gamlanmak, kederlenmek
Xemilîyayene	: Süslenmek
Xêze kerdene	: Çizmek
Xo ra dayene	: Giymek
Xo vîr ra kerdene	: Unutmak
Xoşebere	: Sohbet

Y

Yewqat	: Tek katlı
--------	-------------

Z

Zanaye	: Bilgili
Zanayene	: Bilmek
Zanayîş	: 1. Bilme 2. Bilgi
Zanayîşê cu	: Hayat bilgisi
Zarava kerdene	: 1. Sohbet etmek 2. Şaka yapmak
Zebeşe	: Karpuz
Zere	: İç, içeri
Zerrî	: Gönül, yürek, kalp
Zerrî zîz bîyene	: Duygulanmak, hislenmek
Zerrîweşî	: Mutluluk, bahtiyarlık
Zewnce	: Çift
Zîyade	: Fazla, çok, ziyade
Ziyadetir	: Daha fazla, daha çok

ÇIMEYÎ

- Cegerxwîn, Agir û Pirûsk, Weşanên Avesta, Stenbol: 2003
- D. Îzolî, Ferheng: Kurdî-Tirkî, Tirkî-Kurdî, Weşanên Deng, İstanbul: 2002
- Emîn Ebdulqadir, Hozan û Şanogeriya Zarokan di Edebî Kurdî de, Weşanxaneyê Spîrêz, Hewlêr: 2007
- Emîr Celadet Bedir Xan&Roger Lescot, Kûrtçe Dilbilgisi (Kurmancî), Weşanên Doz, İstanbul: 1991
- Gîwî Mukriyanî, Ferhengî Kurdistan, Enstîtuya Kurdî ya Amedê, Diyarbekir: 2004
- Grûba Xebate ya Vateyî, Rastnuştîşê Kirmanckî (Zazakî), İstanbul: 2005
- Hawar (1932-1945), Weşanên Nûdem, Stockholm: 1998
- Heciyê Cindî & Emînê Evdal, Folklorê Kurmanca, Weşanên Avesta, Stenbol: 2008
- Kadri Yıldırım, Kûrtçe Dilbilgisi (Kurmancî Lehçesi), MAÜ Yaşayan Diller Enstitüsü Yayınları, Mardin: 2012
- Kepîr, Duhok: 2010
- M. Mamîsanij & Mehmed Uzun & J.Îhsan Espar, Ferhengê Kirmanckî (Zazakî)-Tirkî, Weşanxaneyê Vateyî, İstanbul: 2009
- Mîkaîl Bilbil & Bahoz Baran, Rêzimana Kurmancî, Weşanên Enstîtuya Amedê, Diyarbekir: 2008
- Ordîxanê Celîl & Celîlê Celîl, Mesele û Metelokên Gelê Kurd, Enstîtûta Kurdzaniyê, Wien: 2005
- Ramazan Pertev, Zarok û Çîrok (Destpêka Pedagojîya Kurdî), Weşanên Doz, Stenbol: 2008
- Ronahî (1942-1945), Kombenda Kawa Bo Çanda Kurdî, Erbil: 2001
- Xwendina Kurdî Bo Pola Sisêya Bineretî, Hikumeta Herêma Kurdistanê Iraqê: 2008
- Zana Farqînî, Ferhenga Kurdî-Tirkî, Weşanên Enstîtuya Kurdî ya Stenbolê, Stenbol: 2005